

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PODNIKOHOSPODÁŘSKÁ

Trestní odpovědnost právnických osob a její vliv na podnikatelskou sféru
Criminal Liability of Legal Person and Its Influence on the Business Sphere

Student: Marcela Jedličková

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Bohuslav Halfar

Ostrava 2018

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra podnikohospodářská

Zadání bakalářské práce

Student: **Marcela Jedličková**

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6208R020 Ekonomika podniku

Specializace: 03 Ekonomika a právo v podnikání

Téma: Trestní odpovědnost právnických osob a její vliv na podnikatelskou
sféru
Criminal Liability of Legal Person and Its Influence on the Business
Sphere

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Nová právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob
3. Vliv trestní odpovědnosti právnických osob na podnikatelskou sféru
4. Příklad z praxe a závěrečné zhodnocení
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

JELÍNEK, Jiří. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN 978-80-7502-205-9.

JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Právnické osoby v občanském zákoníku*. C. H. Beck, 2013. 544 s. ISBN 978-80-7400-445-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Bohuslav Halfar**

Datum zadání: 24.11.2017

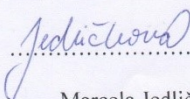
Datum odevzdání: 11.05.2018

Ing. Josef Kašík, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

.....

Marcela Jedličková

Dne 11. května 2018

Poděkování:

Chtěla bych tímto poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce JUDr. Bohuslavovi Halfarovi za čas, který této bakalářské práci věnoval a také za vstřícný přístup a odborné rady jež mi při psaní závěrečné práce poskytl

Obsah

1	Úvod	5
2	Nová právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob.....	7
2.1	Základní vymezení pojmu	7
2.2	Teorie právní podstaty právnických osob.....	8
2.3	Hlavní znaky právnických osob	8
2.4	Historický vývoj trestní odpovědnosti právnických osob	10
2.5	Trestní odpovědnost	11
2.6	Obecně k trestní odpovědnosti právnických osob	12
2.7	Vyloučené právnické osoby z trestní odpovědnosti právnických osob	13
2.8	Obsah zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.....	13
2.8.1	Hmotněprávní část zákona	13
2.8.2	Procesněprávní část zákona	14
2.9	Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob	15
2.9.1	Rozšíření okruhu trestných činů	15
2.9.2	Možnost právnické osoby vyvinut se z trestní odpovědnosti	16
2.9.3	Zúžení a zánik trestní odpovědnosti právnických osob	17
2.10	Slovenská versus česká právní úprava trestní odpovědnosti.....	18
3	Vliv trestní odpovědnosti právnických osob na podnikatelskou sféru	21
3.1	Dopad porušení zákona č. 418/2011 Sb. na právnické osoby	21
3.1.1	Zrušení právnické osoby	22
3.1.2	Propadnutí majetku	23
3.1.3	Peněžitý trest	24
3.1.4	Propadnutí věci	25
3.1.5	Zákaz činnosti	25
3.1.6	Zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži	26
3.1.7	Zákaz přijímání dotací a subvencí	27
3.1.8	Uveřejnění rozsudku	27
3.1.9	Ochranná opatření	29
3.1.10	Statistické údaje, frekvence ukládání jednotlivých trestů dle ZTOPO	29
3.1.11	Shrnutí dopadu jednotlivých trestů na podnikatele	31
3.2	Compliance program	32
3.2.1	Obecně ke compliance programu.....	32
3.2.2	Nejčastější obsah compliance programu.....	33
3.2.3	Východiska compliance programů	33

4	Příklad z praxe a závěrečné zhodnocení	37
4.1	Praktický příklad – trest zrušení právnické osoby	37
4.1.1	Obžaloba	37
4.1.2	Závěrečná řeč opatrovníka společnosti XY	39
4.1.3	Rozsudek	41
4.1.4	Odvolání proti rozsudku krajského soudu	42
4.1.5	Usnesení vrchního soudu	43
4.2	Závěrečné zhodnocení	44
5	Závěr	50
6	Seznam použité literatury	51
6.1	Monografie:	51
6.2	Periodika:	51
6.3	Závěrečné práce:	52
6.4	Zákony a judikatura:	52
6.5	Elektronické zdroje:	52
7	Seznam zkratk	54

1 Úvod

V bakalářské práci se budeme zabývat především postavením právnických osob ve vztahu k trestní odpovědnosti, ale také novelou zákona týkající se oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v systému českého právního řádu. Důležitým aspektem, na který se zaměříme je vliv TOPO na podnikatelskou sféru. Cílem bakalářské práce bude analyzovat vliv trestní odpovědnosti právnických osob na podnikatelskou sféru a také zhodnotit novou právní úpravu, kterou s sebou přináší novela č. 183/2016 Sb.

Bakalářskou práci členíme do třech hlavních kapitol. V první kapitole se budeme věnovat především obecnému vymezení právnických osob. Dále se zaměříme také na vymezení základních pojmů a vysvětlení teorií právnických osob. V další části kapitoly se budeme věnovat nové právní úpravě v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob a také srovnání české právní úpravy ZTOPO se zákonnou úpravou Slovenské republiky a zaměříme se na hlavní důležité rozdíly, ale také shodné části, které oba zákony obsahují.

V následující části bakalářské práce se zaměříme na vliv zákona o trestní odpovědnosti na podnikatelskou sféru. Zde se budeme zabývat především tresty, které lze právnickým osobám za jejich protiprávní jednání uložit. Tyto tresty zhodnotíme také z hlediska jejich vlivu na podnikatelské subjekty. Dále pak tresty vyhodnotíme z hlediska jejich přísnosti ze strany soudů. V neposlední řadě v kapitole shrneme, kolik daných trestů soudy za účinnosti ZTOPO uložily právnickým osobám od doby účinnosti tohoto zákona, tedy 1. ledna 2012 až po rok 2017. V této kapitole se budeme věnovat také compliance programům. Compliance programy zde pojmově vymežíme, následně zde přiblížíme několik východisek compliance programů a dále se v kapitole zaměříme na shrnutí základních bodů, které by měl efektivní compliance program obsahovat.

V poslední části bakalářské práce budeme pojednávat o příkladu z praxe. V této části práce budeme následně podrobně rozebírat jednu právní kauzu, kde byla právnická osoba obviněna z protiprávního jednání, dle zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob. Podrobně zde rozebereme obžalobu, následně také závěrečnou řeč opatrovníka společnosti, kde uvedeme důvody proč opatrovník žádá o zproštění viny pro PO. V této praktické části se budeme věnovat také rozsudku, který v této právní kauze padl a následnému odvolání a usnesení vrchního soudu. V poslední části kapitoly shrneme v závěrečném zhodnocení veškeré poznatky, které z práce vyplynuly a následně zhodnotíme zákon o trestní odpovědnosti právnických osob č. 418/2011 Sb.

V bakalářské práci jsme použili především metody indukce, díky kterým z jednotlivých konkrétních faktů vyvodíme obecný závěr, ale také metody dedukce, kde můžeme z obecného závěru vyvodit jednotlivá fakta. Dále používáme metodu komparativní při srovnání dvou právních úprav trestní odpovědnosti právnických osob. Také zde použijeme metody analýzy, kdy rozebíráme jednotlivé tematické okruhy trestní odpovědnosti právnických osob.

2 Nová právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob

2.1 Základní vymezení pojmu

Než se blíže podíváme na novou právní úpravu trestní odpovědnosti právnických osob musíme si vymežit pojem právnická osoba. Právnické osoby jsou v českém právním systému obecně upraveny zákonem č. 89/2012 Sb., tedy občanským zákoníkem a to převážně §§ 118-418.

V právní historii se setkáváme s poměrně dlouhým vývojem, který předchází vytvoření pojmu právnická osoba. Na počátku tohoto vývoje stojí především uznání určitých institutů za právní subjekty, které by následně mohly provádět právní jednání. Samotné římské právo uznávalo za subjekty, některé instituce, aniž by pro ně zavedli obecný pojem. Teprve v období moderního právního systému dochází k odlišení a pojmenování osob rozdílných od osob fyzických.¹

Právní systém České republiky právnickou osobu definuje jako jakýsi organizovaný útvar, kterému zákon stanoví právní osobnost, nebo kterému právní osobnost zákon uzná. Taková právnická osoba má práva i povinnosti, které se slučují s její právní povahou, a to bez zřetele na předmět své činnosti. Jsou to fiktivní osoby vytvořené právem. Lze tedy říci, že tyto osoby jsou vytvořeny zákonem.²

Zakladatelské právní jednání je jedním z titulů ustanovení právnické osoby. Toto právní jednání bývá často podkladem pro další právní skutečnost, kterou je především zápis do obchodního rejstříku. Právnická osoba vzniká právě tímto zápisem. Právnická osoba může být zřízena zákonem pouze v případě, kdy její vznik a ustavení je v tomto zákoně upraveno. Příkladem právnických osob, které vznikly dle zákona jsou veřejnoprávní korporace, mezi něž patří obce a kraje jako územní samosprávné celky, dále také veřejné vysoké školy nebo komory jako nucené profesní korporace.³

Každé zřízení právnické osoby dle zákona je doprovázeno registračním řízením podle zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích a dalších zákonů. Režim registrace může být v některých případech nahrazen režimem evidence.⁴

Právnické osoby mohou být rovněž vytvořeny na personálním základě. Mezi tyto typy právnických osob patří korporace. Korporace lze definovat jako sdružení osob vystupujících

¹ DVOŘÁK, J., J. ŠVESTKA, M. ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

² GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1.

³ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a Lenka DEVEROVÁ a kol. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2013. 522 s. ISBN 978-80-7400-445-2.

⁴ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1.

vlastním jménem, s vlastní právní odpovědností, avšak odlišnou od osob, které korporaci vytvořily. Příkladem takových korporací bývají obchodní společnosti, družstva, spolky či politické strany atd. Dalším typem jsou právnické osoby vytvořené na základě materiálních, jako nadace, fundace nebo nadační fondy. Existují také právnické osoby vytvořené na základě kombinace obou předchozích rysů, mezi ně zařazujeme především ústavy.⁵

2.2 Teorie právní podstaty právnických osob

Obecně rozlišujeme tři základní teorie právní podstaty právnických osob, a to teorii fikce, teorie reality a kompromisní teorie. Jedním z hlavních představitelů teorie fikce byl F. C. von Savigny, který vychází z toho, že pouze člověk může být přirozenou osobou. Nepovažuje právnické osoby za smyšlené, ovšem aby tyto osoby mohly fungovat, je třeba je personifikovat pomocí právních konstrukcí. Tato teorie poskytuje velký prostor pro legislativu, jelikož právní konstrukce, které právnickou osobu zakládají je možné volit velice různorodě. Avšak může také dojít k rozporu s realitou již vzniklých útvarů, zda nemají či mají být právnickými osobami.⁶

Tato teorie se snaží prosadit, aby právnické osoby byly přijaty jako realita se stejnou mírou reálnosti jako osoby fyzické. Představitelem této teorie byl O. F. Gierke. Lze říci, že tato teorie vznikla na základě nedostatků teorie fikce. Díky této teorii vzniklo široké spektrum právnických osob.⁷

Poslední teorií, je teorie kompromisní. Tato teorie se snaží najít řešení, jakýsi kompromis mezi dvěma předchozími teoriemi. Můžeme zde zařadit například teorii přenesené reality. Právnické osoby vznikají na základě právní normy, ale následně reálně existují.⁸

Právní úprava české republiky, vždy vycházela z teorie fikce. Také nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb. vychází z této teorie, avšak ne bez výhrad. V § 20 odst. 1 se můžeme dočíst, že právnická osoba je organizovaný útvar, o němž to zákon stanoví, nicméně také organizovaný útvar, jehož právní osobnost zákon uzná.⁹

2.3 Hlavní znaky právnických osob

Jak již bylo zmíněno výše, právnickými osobnostmi jsou zejména obchodní společnosti nebo také družstva. Právnickou osobu může tvořit také majetek, který bude vyčleněn k určitému

⁵ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1.

⁶ DVOŘÁK, J., J. ŠVESTKA, M. ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

⁷ HURDÍK, Jan. *Právnické osoby a jejich typologie*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 108 s. ISBN 978-80-7400-168-0.

⁸ DVOŘÁK, J., J. ŠVESTKA, M. ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

⁹ „Tamtéž“

účelu, zde zařazujeme především nadace nebo také fondy. Právnícká osoba nemusí být tedy vždy sdružením osob.¹⁰

Právní osobnost definována v § 15 NOZ je jedním z nejdůležitějších znaků právníckých osob. Tento znak určuje, že právnícká osoba má jak svá práva, tak také povinnosti.¹¹ Dalším důležitým znakem právníckých osob je jejich způsobilost k právním jednáním. U fyzických osob lze tuto způsobilost na základě zákona nebo soudního rozhodnutí omezit, avšak u osob právníckých se rozsah subjektivity se způsobilostí k právním jednáním kryje.¹²

Majetková autonomie je dalším pojmovým znakem právníckých osob. Právnícké osoby vlastní určitý majetek a ten je oddělen od majetku členů nebo zakladatelů. Tento znak s sebou přináší různé důsledky. Jedním s nejdůležitějších dopadů majetkové autonomie je samostatnost právnícké osoby při rozhodování. Jako další důsledek můžeme uvést například povinnost právníckých osob vést o svých majetkových poměrech záznamy.¹³ Tato povinnost postihuje všechny právnícké osoby bez výjimky a je upravena § 119 NOZ. Toto ustanovení je užitečné především pro věřitele, kteří uspokojují své nároky proti dané právnícké osobě.¹⁴

Mezi znaky právníckých osob lze zařadit také to, že jejich uspořádání představuje určitý organizační celek. Oba předchozí znaky by byly bez tohoto znaku nerealizovatelné, jelikož hospodaření s majetkem i výkon práv předpokládá, že se tak děje v rámci určité struktury. Důležitou roli zde tedy hrají orgány právníckých osob. Zvláštní postavení mají především orgány statutární. Tyto orgány za právníckou osobu jednají a vstupují jejím jménem do jednotlivých právních vztahů. Statutární orgány mívají různá označení podle jednotlivých typů právníckých osob. Dalším a zároveň posledním důležitým znakem je účel právníckých osob.¹⁵ Právnícká osoba vzniká na základě nějakého účelu. Může naplňovat veřejný anebo soukromý zájem.¹⁶ Účel právníckých osob do jisté míry definuje předmět jejich činnosti a často vyplývá ze zakládacího aktu.¹⁷

¹⁰ VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Základy práva o právu, státě a moci*. 3 vyd. Praha: Wolters Kluwers, 2015. 400 s. ISBN 978-80-7478-669-3.

¹¹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a Lenka DEVEROVÁ a kol. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2013. 522 s. ISBN 978-80-7400-445-2.

¹² DVOŘÁK, J., J. ŠVESTKA, M. ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

¹³ „Tamtéž“

¹⁴ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a Lenka DEVEROVÁ a kol. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2013. 522 s. ISBN 978-80-7400-445-2.

¹⁵ DVOŘÁK, J., J. ŠVESTKA, M. ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

¹⁶ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a Lenka DEVEROVÁ a kol. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2013. 522 s. ISBN 978-80-7400-445-2.

¹⁷ DVOŘÁK, J., J. ŠVESTKA, M. ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

2.4 Historický vývoj trestní odpovědnosti právnických osob

České trestní právo vychází z evropského kontinentálního práva, pro které byla vždy typická zásada individuální trestní odpovědnosti, jejíž počátek sahá až k římskému principu „*societas delinquere non potest*“. Tento princip však nebyl v historickém vývoji zcela samozřejmý, naopak ve středověku i starověku byly běžně trestně postihovány různé kolektivní instituce, ať už se jednalo o cechy, spolky, obce, měšťanské svazy či územní celky apod. Nebylo zde důležité, jestli daný právní systém zná, či nezná, institut právnické osoby.¹⁸

Trestní odpovědnost právnických osob má svůj prvopočátek v Anglii v 16. století. V té době došlo v Anglii k prvním pokusům o ukládání sankcí obchodním společnostem. Avšak i přes veškerou snahu bylo na tento institut nahlíženo negativně, a to především proto, že dle tehdejšího názoru mohly být trestně odpovědné pouze fyzické osoby, jelikož právnické osoby nemohly zodpovídat za jednání jednotlivců. Jiný názor zastává, že jsou to právě právnické osoby, které jsou mnohem více korumpovány a zhýralé než jednotlivci. Na rozdíl od jednotlivců mají také mnohem více možností k páchání nepravostí bez jakékoliv hrozby postihu. Není jisté, zda zrovna tento názor založil potřebu zavedení trestní odpovědnosti právnických osob. Nicméně v první polovině 19. století se trestní odpovědnost právnických osob skutečně praktikuje v praxi.¹⁹

Počátkem 20. století se v Anglii rozvinula identifikační teorie, která měla teoreticky zdůvodnit kolektivní trestní odpovědnost. Tato teorie vychází z faktu, že lze v mnoha ohledech připodobnit právnické osoby k lidským bytostem.²⁰ „*Tak jako u fyzické osoby existuje psychický život, u právnické osoby existuje vnitřní duchovní klima, naplněné myšlenkami a vůlí členů tohoto společenství.*“²¹

Zatímco v Anglii se vyvíjel a zdokonaloval systém trestní odpovědnosti právnických osob na evropském kontinentu zastávali zcela odmítavý přístup. Toto téma začíná být na kontinentu aktuálnější až koncem 19. a počátkem 20. století. Avšak i přes to zde byly dříve snahy sankcionovat některé instituce, a to již ve středověku a starověku, jak jsme výše uvedli.

¹⁸ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

¹⁹ MEDELSKÝ, Josef. Vývoj trestnej zodpovednosti právnických osob. *Trestněprávní revue*. 2014, č. 4, s. 85-90. ISSN 1213-5313.

²⁰ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

²¹ „Tamtéž“

Po velké francouzské revoluci se však Evropa vrátila k principu „*societas delinquere non potest*“ a tedy k individuální odpovědnosti.²²

Veškeré zákonné úpravy trestní odpovědnosti právnických osob byly v Evropě přijímány až v průběhu 20. a 21. století. Jedna z hlavních událostí, jež ovlivnila náhled na trestní odpovědnost právnických osob, byl mezinárodní kongres pro trestní právo konaný v Bukurešti v roce 1929. Účastníci této konference se shodli na vytvoření systému sankcí, který bude reagovat na protiprávní jednání právnických osob. Avšak nebyly přijaty žádné konkrétní závěry v podobě sankcí.²³

V roce 1954 nastala jistá změna, kdy v Československu byla zavedena správní odpovědnost za přestupky pro právnické osoby. Poprvé tak mohla být udělena pokuta také organizaci, nikoliv pouze jednotlivci. Od této doby se začaly zavádět správní delikty, kterých se může právnická osoba dopustit, do stále většího počtu právních předpisů.²⁴

Na evropském kontinentu bylo postihování právnických osob přijímáno postupně. Jako první zemí, která zavedlo sankce pro právnické osoby byla Holandsko, a to v roce 1950. O něco později v roce 1972 se přidal také Island, následně Portugalsko v roce 1984 a Německo roku 1986. Česká republika implementovala TOPO do svého právního systému až v roce 2012 zákonem č. 418/2011 Sb.²⁵

Dne 15. 3. 2011 byl poslanecké sněmovně předložen návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Tento návrh následně prošel prvním čtením a následně také dalšími dvěma čteními na popud ústavně-právního výboru. Dne 29. 9. 2011 byl schválen a předán Senátu, který návrh zákona také schválil dne 27. 10. 2011. Avšak prezident České republiky s tímto návrhem zákona nesouhlasil a využil své právo veta, návrh zákona tedy nepodepsal. Ten byl tedy vrácen poslanecké sněmovně, která ale na jeho původním znění trvala a zákon byl tak dne 22. 12. 2011 vyhlášen ve sbírce zákonů.²⁶

2.5 Trestní odpovědnost

Pojem trestní odpovědnost označuje odpovědnost za trestné činy. Spáchání trestního činu je právní skutečností, která zakládá vztah odpovědnosti, nazývaný také jako trestněprávní vztah,

²² MEDELSKÝ, Josef. Vývoj trestnej zodpovednosti právnických osob. *Trestněprávní revue*. 2014, č. 4, s. 85-90. ISSN 1213-5313.

²³ „Tamtéž“

²⁴ PROCHÁZKA, Petr. *Trestní odpovědnost právnických osob podle zákona č. 418/2011 Sb.* Brno, 2013. Diplomová práce. Masarykova univerzita Brno, Fakulta právní, Katedra trestního práva.

²⁵ MEDELSKÝ, Josef. Vývoj trestnej zodpovednosti právnických osob. *Trestněprávní revue*. 2014, č. 4, s. 85-90. ISSN 1213-5313.

²⁶ NOVÁČKOVÁ, Soňa. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – od návrhu k účinné právní úpravě. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 2, s. 27-52. ISSN 1213-5313.

mezi subjekty trestní odpovědnosti a státem. Podstatou trestní odpovědnosti je, aby se pachatel podrobil trestu, jenž mu může být na základě zákona uložen. Tomu také odpovídá oprávnění soudu, aby pachateli jménem státu trest či ochranné opatření udělil.²⁷

2.6 Obecně k trestní odpovědnosti právnických osob

TOPO je institut pocházející z anglického práva, kde bývá označován jako „*Criminal Corporate Liability*“ nebo také „*Criminal Liability of Legal Person*“. Je to soubor právních norem. V českém právním systému se můžeme setkat mimo označení „*trestní odpovědnost právnických osob*“ také s pojmenováním „*trestní odpovědnost korporací*“ či „*trestněprávní odpovědnost právnických osob*“. Tato odpovědnost postihuje v trestním právu právnické osoby.²⁸

Právnické osoby jakožto subjekty práva mají mnohdy srovnatelné postavení jako osoby fyzické. Například mohou z katalogu práv a svobod, některé užívat, a to třeba ochranu jména, právo vlastnické, ochranu soukromého prostoru, nakládání s údaji a jejich ochranu atd. Dále mají právnické osoby také zcela stejné možnosti jako fyzické osoby na vymahatelnost svého práva prostřednictvím soudů. Pokud tedy užívají právnické osoby svých zákonných práv, je zcela logické, že se mohou dopouštět i protiprávních jednání, při výkonu své činnosti a tím porušovat zákony, a to až v trestněprávní rovině.²⁹

Podstatou zákona je úprava TOPO, dále také trestů, které lze uložit za trestněprávní jednání PO, úprava různých ochranných opatření a postupů řízení proti právnickým osobám. Avšak tento zákon není sám o sobě zcela samostatným, neboť v oblasti práva hmotného a procesního navazuje na předpisy trestního práva, tedy trestní zákoník a trestní řád. Ustanovení trestního zákoníku a trestního řádu se použijí jen v případě, že zákon o trestní odpovědnosti právnických osob nebude obsahovat zvláštní úpravu v dané věci. Ustanovení TOPO je tedy ve vztahu k trestnímu řádu a zákoníku primárním předpisem.³⁰

ZTOPO do českého právního systému přináší zcela nový druh trestní odpovědnosti. Jedná se o odpovědnost kolektivní, skupinovou a také odpovědnost korporátního charakteru. Nelze vždy zjistit, která FO za právnickou osobu skutečně jednala s čímž zákon také počítá. Avšak tato okolnost nijak nebrání trestní odpovědnosti právnických osob. Zásada individuální trestní

²⁷ SPIRIT, Michal. *Úvod do studia práva*. 2. vyd. Grada Publishing a.s., 2014. 190 s. ISBN 978-80-247-5280-8.

²⁸ BOHUSLAV, Lukáš. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 208 s. ISBN 978-80-7380-473-2.

²⁹ JELÍNEK, Jirí a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN 978-80-7502-205-9.

³⁰ VANTUC, Pavel. Parlament schválil trestní odpovědnost právnických osob. *Trestní právo*. 2011, č. 11, s. 4-16. ISSN 1211-2660.

odpovědnosti FO se tak mění na zásadu nezávislé souběžné trestní odpovědnosti PO. Jde tedy o dvě samostatné odpovědnosti.³¹

2.7 Vyloučené právnické osoby z trestní odpovědnosti právnických osob

Hlavním veřejnoprávním subjektem podle ústavní teorie práva je stát a jeho jednotlivé orgány. Dále také územní samosprávné celky a jejich orgány, tak jak je stanoví zákon řadíme mezi veřejnoprávní subjekty. Dle ZTOPO není odpovědná Česká republika a územní samosprávné celky při výkonu své moci.³² Avšak majetková účast těchto právnických osob uvedených výše na právnické osobě trestní odpovědnost takové právnické osoby nevylučuje podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.³³ Územní samosprávné celky jsou dle čl. 101 odst. 3 Ústavy veřejnoprávními korporacemi, a jako takové mohou vlastnit majetek a také s ním samostatně nakládat a hospodařit. Což samo o sobě znamená, že mohou být subjekty TOPO. Územní samosprávné celky mohou být s trestní odpovědností spojeny tzv. majetkovou účastí, například obchodní podíl kraje nebo města či obce v určité společnosti.³⁴

2.8 Obsah zákona o trestní odpovědnosti právnických osob

2.8.1 Hmotněprávní část zákona

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob nabyl v České republice účinnosti dne 1. 1. 2012. První část zákona TOPO obsahuje obecná ustanovení. Tato část zahrnuje § 1 až § 6. Obecná ustanovení upravují předmět zákona, okruh osob, které jsou ze zákona o trestní odpovědnosti právnických osob vyloučeny a dále také místní působnost. Působnost ZTOPO se zakládá na podobných principech jako působnost trestního zákona tzn. na zásadě teritoriality, dále také personality, registrace, ochrany, univerzality a také subsidiární zásady univerzality.³⁵

Druhá část zákona se zabývá základy trestní odpovědnosti právnických osob upravena § 7 až § 13. V této části najdeme vymezené trestné činy, kterých se může právnická osoba dopustit dle tohoto zákona. Nalezneme zde základy trestní odpovědnosti právnických osob.³⁶ Trestní odpovědnost PO je posuzována nezávisle na trestní odpovědnosti FO, a díky tomu,

³¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN 978-80-7502-205-9.

³² „Tamtéž“

³³ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

³⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN 978-80-7502-205-9.

³⁵ NOVÁČKOVÁ, Soňa. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – od návrhu k účinné právní úpravě. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 2, s. 27–30. ISSN 1213-5313.

³⁶ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

může být fyzická osoba postihována za stejné jednání. Právníckou osobu je dle ZTOPO možno postihnout za jednání, jež je konáno v prospěch takové právnické osoby nebo při výkonu činnosti, či statutárními orgány, anebo také jinými osobami v řídicím či kontrolním postavení k dané PO. Lze také postihnout právnickou osobu za jednání zaměstnance plnící svůj pracovní úkol za předpokladu, že řídicí a kontrolní orgány v rámci PO neprovedly potřebná preventivní a kontrolní opatření, či snad daly zaměstnancům pokyn, což by vedlo k jednání na základě pokynu statutárního nebo jiného kontrolního orgánu PO.³⁷

V třetí části ZTOPO najdeme úpravu trestů a ochranných opatření § 14 až § 27. Zákon stanoví osm trestů, které lze uložit právnické osobě za spáchání trestného činu, a to zrušení právnické osoby, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, zákaz přijímání dotací a subvencí a uveřejnění rozsudku. Dále lze uložit ochranná opatření, a to zabrání věci nebo zabrání části majetku.³⁸

2.8.2 Procesněprávní část zákona

Čtvrtá část tohoto zákona se pak zaměřuje na zvláštní ustanovení o řízení proti právnickým osobám § 29 až § 41. Najdeme zde například úpravu o společném řízení, kdy proti obviněné FO a PO lze konat společné řízení za předpokladu že jejich trestné činy spolu souvisejí a nebrání tomu žádné důležité důvody. Tato řízení koná krajský soud, za předpokladu, že je příslušný konat řízení ve věci alespoň jednoho z trestných činů.³⁹

Část pátá zákona o trestní odpovědnosti právnických osob pak obsahuje zvláštní ustanovení o řízení o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních § 42. Zde je tedy upraven právní styk s cizinou. Jedná se především o úpravu dožádání, převzetí a předání trestních věcí nebo také uznání a výkon rozhodnutí ve vztahu k cizině. Také je zde upraveno uznání a výkon rozhodnutí o zajištění majetku nebo důkazního prostředku. V neposlední řadě se toto ustanovení věnuje také rozhodnutí o peněžitých sankcích a jiných peněžitých plnění a rozhodnutí, která ukládají zabrání či propadnutí majetku, věci nebo jiných majetkových hodnot s členskými státy EU. Poslední, tedy šestá část zákona upravuje účinnost tohoto zákona.⁴⁰

³⁷ NOVÁČKOVÁ, Soňa. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – od návrhu k účinné právní úpravě. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 2, s. 27–30. ISSN 1213-5313.

³⁸ VANTUCH, Pavel. Parlament schválil trestní odpovědnost právnických osob. *Trestní právo*. 2011, č. 11, s. 4–16. ISSN 1211-2660.

³⁹ Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442-5453. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

⁴⁰ NOVÁČKOVÁ, Soňa. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – od návrhu k účinné právní úpravě. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 2, s. 27–30. ISSN 1213-5313.

2.9 Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob

Do doby poslední novely ZTOPO, prošel zákon celkem pěti novelizacemi, avšak ani jedna z nich nijak zásadní změny nepřinesla. Nicméně poslední novela provedena zákonem č. 183/2016 Sb., jenž nabyla účinnosti 1. 12. 2016, zasáhla do původního zákona o trestní odpovědnosti právnických osob poměrně zásadním způsobem.⁴¹

Zásadní změny, které novela přinesla se projevují hned v několika oblastech. Jedna ze zásadních změn spočívá v rozšíření okruhu trestných činů, za něž je PO odpovědná ve svém jednání. Další změnou je posun v oblasti přičitatelnosti a zproštění se trestní odpovědnosti. Samotná změna pojetí katalogů trestných činů – z pozitivního na negativní výčet – představuje v oblasti TOPO od doby jejího zavedení v České republice značný převrat.⁴² Mezi dílčí změny, které novela přinesla můžeme pak zařadit změny místní působnosti TOPO, konkrétně pak změna zásady univerzality. Dále otázky týkající se promlčení trestní odpovědnosti a vyloučení z promlčení.⁴³

Tato novela přinesla na jedné straně jisté zpřísnění TOPO. Umožňuje také takové jednání, které nebylo dříve trestné, nyní však trestní odpovědnosti právnických osob podléhá. Na druhé straně však přinesla také možnost právnických osob vyvinut se, a tedy zbavit se trestní odpovědnosti v různých případech, což před novelou možné nebylo.⁴⁴

2.9.1 Rozšíření okruhu trestných činů

V ustanovení § 7 ZTOPO došlo k doplnění výčtu trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit. K podobné změně došlo již v předchozí novele, a to zákonem č. 141/2014 Sb., jenž nabyl účinnosti dne 1. ledna roku 2015. I tehdy byl výčet trestných činů v ustanovení, které určuje kriminalizaci jednání PO rozšířen o čtyři trestné činy. Tři z těchto trestných činů byly do zákona o trestní odpovědnosti zařazeny kvůli nutnosti implementace těchto trestných činů podle závazných právních nástrojů EU. Mezi tyto trestné činy patří trestný

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel. K trestní odpovědnosti právnických osob po novele provedené zákonem č. 183/2016 Sb. *Trestněprávní revue*. 2016, č. 11-12, s. 247-253. ISSN 1213-5313.

⁴² MATZNER, Jiří. Co přinese novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Právní prostor* [online]. Říjen 27, 2016 [cit. 5. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/co-prinese-novela-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnicky-ch-osob>

⁴³ GVOZDEK, Filip. Zamyšlení nad novelou o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Bulletin advokacie* [online]. Prosinec, 26, 2016 [cit. 5. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zamysleni-nad-novelou-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnicky-ch-osob>

⁴⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN978-80-7502-205-9.

čin znásilnění, dále účast na pornografickém představení a navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Dále byl rozšířen počet TČ v § 7 o trestný čin lichvy.⁴⁵

Novela z roku 2016 však přivedla zcela nový systém na jehož základě se bude formovat katalog TČ u právnických osob, a to konkrétně z pozitivního výčtu trestných činů na výčet negativní. Před touto novelou mohly PO spáchat jen ty trestné činy, které byly taxativně vyjmenovány v ustanovení § 7 ZTOPO, avšak novela zákona s sebou přinesla zcela opačný princip. Právnické osoby tak jsou odpovědné za veškeré trestné činy obsažené v trestním zákoníku, vyjma těch, které budou v TOPO ve vztahu k právnickým osobám přímo vyloučeny.⁴⁶

Právnické osoby jsou tedy nově odpovědné za veškeré trestné činy mimo padesát jedna TČ, jež nejsou v zákoně výslovně uvedeny. Avšak fakticky je trestní odpovědnost vyloučena pouze u dvaceti jedna TČ výslovně uvedených v ZTOPO, jelikož např. trestné činy proti branné povinnosti nebo snad trestné činy vojenské nejsou natolik frekventovanými trestnými činy. Mezi vyloučené TČ zařazujeme například dvojí manželství či opilství nebo také vraždu novorozeného dítěte matkou, týrání osoby žijící ve společném obydlí, násilné překročení státní hranice či osvobození vězně.⁴⁷

V návaznosti na změnu v ustanovení § 7 ZTOPO, došlo také ke změně v ustanovení § 4 TOPO. Zásada univerzality zde byla značně rozšířena na další trestné činy, právě v návaznosti na koncepční změnu, v rámci níž, byl pozitivní výčet trestných činů, kterých se může PO dopustit pozměněn na výčet negativní, viz výše.⁴⁸

2.9.2 Možnost právnické osoby vyvinít se z trestní odpovědnosti

Další změnou, kterou zákon č. 183/2016 Sb. přinesl se týká ustanovení § 8 ZTOPO. Konkrétně se jedná o vložení nového ustanovení § 8 odst. 5, které umožňuje právnické osobě vyvinít se za určitých podmínek z trestní odpovědnosti.⁴⁹ Vyvinít se lze jen tehdy, pokud

⁴⁵ JELÍNEK, Jiří. Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právnických osob. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 4, s. 17-21. ISSN 1210-6348.

⁴⁶ MATZNER, Jiří. Co přinese novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Právní prostor* [online]. Říjen 27, 2016 [cit. 5. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/co-prinese-novela-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob>

⁴⁷ JELÍNEK, Jiří. Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právnických osob. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 4, s. 17-21. ISSN 1210-6348.

⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel. K trestní odpovědnosti právnických osob po novele provedené zákonem č. 183/2016 Sb. *Trestněprávní revue*. 2016, č. 11-12, s. 247-253. ISSN 1213-5313.

⁴⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN978-80-7502-205-9.

právnícká osoba vynaložila veškeré úsilí, jež na ní bylo lze spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu osobami, které jsou uvedeny v § 8 odst. 1 zabránila.⁵⁰

Tato úprava výslovně umožňuje, aby se právnícká osoba vyvinila z trestní odpovědnosti v případě, že daný trestný čin, který je jí přičítán spáchala osoba v nadřazeném postavení dle § 8 odst. 5 písm. a) a c) zákona o trestní odpovědnosti právníckých osob.

Sám zákon v případě tohoto ustanovení nepoužívá termín „*vyvinít se*“, avšak naopak hovoří o možnosti „*zprostit se*“ trestní odpovědnosti za určitých podmínek, což je nepřesné. Trestní odpovědnost právníckých osob by pak byla odpovědností nikoliv subjektivní, nýbrž objektivní. Proto by bylo vhodnější užití termínu „*vyvinít se*“. Druhou námitku, jež vznáší Jelínek v publikaci „*Trestní odpovědnost právníckých osob – pět let poté*“ se týká terminologie, která je v ZTOPO použita, a to konkrétně co znamená „*veškeré úsilí*“ jež musí PO vynaložit, aby se zprostita trestní odpovědnosti. Co vše tedy lze po právnícké osobě spravedlivě požadovat. Jde totiž o slovní spojení trestnímu právu dosud neznámé. A třetí a poslední námitkou Jelínek poukazuje na formulaci „... *úsilí, které na ní bylo možno požadovat*...“. Právnícké osoby nejednají samy ani nevyjadřují vůli, jsou pouze uměle vytvořenými organizačními útvary, proto je formulace, jež požaduje na PO určité jednání nesprávná. Jedná se pouze o personalizaci právníckých osob, jelikož právnícká osoba sama o sobě nejedná.⁵¹

2.9.3 Zúžení a zánik trestní odpovědnosti právníckých osob

Dle předchozí úpravy za TČ, který právnícká osoba spáchala považoval takový protiprávní čin, který byl spáchán v jejím zájmu, jejím jménem, anebo v rámci její činnosti. Novela však říká, že trestným činem, za který je PO odpovědná je protiprávní čin, jenž spáchala v rámci své činnosti, či zájmu a zcela zde vynechává – jejím jménem. Nově se bude TOPO vztahovat na členy statutárních orgánů právnícké osoby a osoby v postavení vedoucím, které vykonávají kontrolní či řídicí činnost. Tímto se vlastně zužuje okruh osob, jejichž jednání je přičitatelné právnícké osobě.⁵²

Novela také přinesla změnu v oblasti zániku trestní odpovědnosti účinnou lítostí. Nově mezi tyto trestné činy patří tedy trestný čin pletich v insolvenčním řízení, dále porušení předpisů

⁵⁰ JELÍNEK, Jiří. Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právníckých osob. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 4, s. 17-21. ISSN 1210-6348.

⁵¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právníckých osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN978-80-7502-205-9.

⁵² MATZNER, Jiří. Co přinese novela zákona o trestní odpovědnosti právníckých osob. In: *Právní prostor* [online]. Říjen 27, 2016 [cit. 5. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/co-prinese-novela-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob>

o pravidlech hospodářské soutěže, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži nebo pletich při veřejné dražbě.⁵³

2.10 Slovenská versus česká právní úprava trestní odpovědnosti

Můžeme říci, že Slovenská republika zavedla do svého právního systému trestní odpovědnost právnických osob dříve než Česká republika. Na Slovensku byl zákonem č. 224/2010 Z.z. novelizován trestní zákon Slovenské republiky. Tento zákon nabyl účinnosti 1. srpna 2010 a zavedl do slovenské právní úpravy model nepravé TOPO. V tomto modelu bylo možno postihovat právnické osoby pomocí sankci v podobě ochranného opatření, a to zabavení majetku či peněžní částky. Tento model však nebyl ani jednou použit v praxi. K nové právní úpravě došlo až zavedením zákona č. 91/2016 Z.z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb, který nabyl účinnosti dne 1. července 2016. Tehdy se koncepce z nepravé trestní odpovědnosti změnila na pravou.⁵⁴

Můžeme říci, že jak ČR, tak SR se řadí mezi státy, které se řídí tzv. kontinentálním systémem práva, ve kterém je trestní odpovědnost chápána jako odpovědnost individuální. Avšak po přijetí ZTOPO toto již tak úplně neplatí. Zákonodárci SR před zavedením zákona č. 91/2016 Z.z. vzali jako vzor českou právní úpravu TOPO. Avšak ani na Slovensku se v tomto případě nevyhnuli některým nedostatkům, jenž s sebou přinášelo také původní znění českého zákon o trestní odpovědnosti právnických osob.⁵⁵

Zavedení modelu pravé TOPO na Slovensku vede k odklonu od individuální ke kolektivní trestní odpovědnosti PO. Stejně jako v České republice ani na Slovensku není zákon o trestní odpovědnosti právnických osob zcela samostatným zákonem. Také na Slovensku tato právní úprava následně navazuje na předpisy trestního práva, a to jak v oblasti hmotného, tak procesního. Důvody zavedení této úpravy byly prakticky stejné v obou zemích. Oba státy musely splnit závazky, jenž plynuly z řad mezinárodních nástrojů, které vyžadovaly přijetí této úpravy.⁵⁶

Předmětem tohoto zákona je stejně jako v České republice úprava podmínek TOPO, ukládání trestů včetně vymezení jejich druhů. Dále se zákon také zaměřuje na trestní konání

⁵³ KRAČÚNOVÁ, Jaroslava a Radka BABJÁKOVÁ Průlom v trestní odpovědnosti právnických osob: Jak projít testem „veškerého úsilí“?. In: *EPRAVO* [online]. Prosinec, 19, 2016 [cit. 15. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prulom-v-trestni-odpovednosti-pravnicky-ch-osob-jak-projit-testem-veskereho-usili-104429.html>

⁵⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN978-80-7502-205-9.

⁵⁵ BRUNA, Eduard. Trestní odpovědnost právnických osob – srovnání Česká republika a Slovenská republika. *Acta universitatis carolinae – iuridica*. 2017, č. 2, s. 71 – 89. ISSN 0323-0619.

⁵⁶ „Tamtéž“

proti právnickým osobám. Rozdíl můžeme najít v tom, že Slovenská právní úprava jako trest nepoužívá ochranných opatření, což vede k rozdílné formulaci ustanovení o účelu či předmětu daného zákon. ⁵⁷

Oba dva zákony mají také velice podobnou strukturu. Můžeme je rozdělit na tři základní části, a to část obsahující ustanovení hmotněprávní o TOPO dále část, ve které jsou upraveny sankce, jež lze uložit právnickým osobám za porušení daného zákona, a nakonec část upravující řízení proti PO. Dále také rozsah a délka obou zákonů je dosti srovnatelná. Slovenský zákon č. 91/2016 Z.z. obsahuje celkem 37 §, česká právní úprava pak obsahuje 48 paragrafů. ⁵⁸

V obou státech je trestní odpovědnost koncipována jako odpovědnost prává. Z hlediska dopadů jsou PO postaveny na stejnou úroveň jako osoby fyzické. Sankce za porušení zákonů o trestní odpovědnosti právnických osob jsou ukládány v trestním řízení, kdy hmotněprávní úpravu najdeme v trestním předpise. Podle současných úprav TOPO je tato odpovědnost odvozená. PO jsou pouze uměle vytvořenými organizačními útvary. Za tyto PO jednájí FO, avšak za danou právnickou osobu jednájí pouze ty fyzické osoby, které jsou jako její zástupci oprávněni za ni jednat. Tím se úprava o trestní odpovědnosti právnických osob, stává odvozenou od odpovědnosti osob fyzických. ⁵⁹

Rozdíl mezi oběma právními úpravami vidíme ve vymezení subjektů, které jsou z trestní odpovědnosti právnických osob vyloučeny. Kdy právní úprava ČR zařazuje mezi tyto PO Českou republiku a územně samosprávné celky při výkonu veřejné moci, slovenská právní úprava vyjmenovává celkem šest subjektů, které nejsou trestně odpovědné podle tohoto zákona. Zařazuje zde také cizí státy včetně jejich orgánů nebo mezinárodní organizace, které byly zřízeny na základě veřejného mezinárodního práva. ⁶⁰

Také co se týče rozsahu kriminalizace najdeme v daných právních úpravách jisté rozdíly. V České republice po novele z roku 2016 se změnil rozsah kriminalizace, kdy byla nově zavedena všeobecná trestní odpovědnost PO za veškeré trestné činy v trestním zákoníku vyjma těch vyjmenovaných v ustanovení § 7 ZTOPO. Naopak slovenská právní úprava taxativně vymezuje trestné činy v § 3 zákona č. 91/2016 Z.z., za které je možné právnickou osobu postihnout.

⁵⁷ Zákon č. 91 ze dne 13. listopadu 2016 o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: *Slov-lex*. 2016, s. 1 – 57. Dostupné také z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2016/91/20170101>

⁵⁸ BRUNA, Eduard. Trestní odpovědnost právnických osob – srovnání Česká republika a Slovenská republika. *Acta universitatis carolinae – iuridica*. 2017, č. 2, s. 71 – 89. ISSN 0323-0619.

⁵⁹ „Tamtéž“

⁶⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN978-80-7502-205-9.

Dalším zásadním rozdílem mezi oběma zákony je také v možnostech ukládání sankcí, jak již bylo řečeno výše. Slovenská právní úprava na rozdíl od české nezná ukládání ochranných opatření, jakožto trestu za porušení zákona. V § 10 zákona č. 91/2016 Z.z. slovenského právního řádu máme vymezených celkem devět trestů, oproti tomu v českém zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob č. 418/2011 Sb. § 15 je zakotveno pouze osm trestů a ochranná opatření. V české právní úpravě chybí trest zákazu přijímání pomoci a podpory poskytované z Evropské unie.

Závěrem této podkapitoly lze říci, že právní úpravy TOPO mají v obou zemích mnoho společného. Stejně tak oba zákony mají velice podobnou strukturu. Najdeme zde však také několik rozdílů, jako vymezení subjektů, které jsou z TOPO vyloučeny nebo také to, že Slovenská právní úprava nezná jako trest za protiprávní jednání ochranná opatření.

3 Vliv trestní odpovědnosti právnických osob na podnikatelskou sféru

3.1 Dopad porušení zákona č. 418/2011 Sb. na právnické osoby

Jedním z hlavních dopadů zákona o trestní odpovědnosti právnických osob na podnikatele a právnické osoby je právě trest, který takovému subjektu může být uložen za jeho protiprávní jednání, či porušení daného zákona.

Také právnické osoby, kdy mnohé z nich jsou právě podnikatelskými subjekty, by měly být postihovány za určitý způsob svého chování, který vede k porušení evropského či mezinárodního práva, jak vyplývá z příslušných závazných norem, ale také z důvodové zprávy k zákonu o trestní odpovědnosti právnických osob č. 418/2011 Sb. Ne vždy však musí jít o tresty ukládané v trestním řízení, proto spousta zemí zůstává u deliktní odpovědnosti PO, aniž by tím porušovali závazné mezinárodní nebo evropské normy.⁶¹

Jak již bylo zmíněno výše v českém právním systému máme osm trestů a ochranná opatření, která lze uložit právnické osobě při porušení zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Tresty a ochranná opatření najdeme upravena v části třetí § 14 a následující zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

Jedním z hlavních problémů sankcionování právnických osob je vymezení samotného účelu těchto postihů. Obecně je účelem trestu za protiprávní jednání chránit společnost, před pachateli takových činů a v konečném důsledku zabránění odsouzenému, aby v trestní či jiné protiprávní činnosti pokračoval. Účelem trestu je také výchova odsouzeného, aby vedl řádný život a tím také sám působil výchovně na ostatní členy společnosti. Toto vymezení účelu trestu lze vztáhnout vůči PO pouze částečně. Jen těžko si lze představit, že účelem sankcí ukládaných právnickým osobám je vychovat je, či donutit, aby vedly řádný život. Naopak však můžeme říci, že sankcionování PO by mělo vést k tomu, aby se z nich staly řádné korporátní subjekty. Je zde také potřeba chránit veřejný zájem. Právnickou osobu by strach z postihu sankcemi měl odradit od páchání protiprávních činů a dalšího kriminálního jednání.⁶²

Zvláštním jevem při postihování právnických osob je, že případný trest či sankce pokaždé dopadá na jednotlivé FO, z nichž se daná PO skládá, a které také mohou být v daných případech nevinné. Takové FO nemusejí mít k trestné činnosti právnické osoby vůbec žádný vztah. Nespravedlnost těchto sankcí lze spatřit především ve faktu, že jsou jimi zasaženy také osoby,

⁶¹ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

⁶² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN 978-80-7502-205-9.

kteří případně vůbec nemohly zabránit protiprávnímu jednání právnické osoby. Jako příklad lze uvést majitele nebo akcionáře, kteří přijdou o svůj zisk v důsledku jeho poklesu. Může také dojít k úplné likvidaci podniku, což vede k dopadu například na zaměstnance organizace, kteří tak ztratí své příjmy či pracovní místo.⁶³

Tresty a ochranná opatření za porušení ZTOPO lze právnické osobě uložit samostatně, či vedle sebe. Soud však nesmí uložit trest peněžitý a zabrání části majetku vedle trestu propadnutí těže části majetku. Dále také nelze vedle trestu propadnutí věci či jiné majetkové hodnoty uložit trest zabrání těže věci či majetkové hodnoty dle § 15 odst. 3 ZTOPO.

Soud při ukládání trestu nebo ochranného opatření PO přihlédne k závažnosti a povaze trestného činu a také k poměrům PO. Soud bere v úvahu také dosavadní činnost právnické osoby včetně jejich majetkových poměrů. Soud přihlédne také k faktu, zda PO vykonává činnost v oblasti veřejného zájmu, který má obtížně nahraditelný význam pro národní hospodářství, bezpečnost nebo také obranu.⁶⁴

3.1.1 Zrušení právnické osoby

Nejpřísnější trest, který lze právnické osobě uložit za protiprávní jednání dle ZTOPO je trest zrušení právnické osoby § 16 ZTOPO. Tento trest bývá také značně nadneseně označován jako tzv. „*trest smrti*“, a to proto, že jeho uložení a výkon má za následek zánik existence takové právnické osoby jakožto subjektu práva. S ohledem na přísnost tohoto trestu, zákon stanovuje několik podmínek, které musí být splněny, aby mohl padnout takovýto rozsudek ze strany soudu. Logickým následkem tohoto trestu je, že po nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku, jímž byl právnické osobě uložen tento druh postihu, ze zákona vstupuje taková PO do likvidace dle § 16 odst. 4 ZTOPO.⁶⁵

Majetek právnické osoby, které byl uložen postih zrušení právnické osoby, lze uspokojit pohledávky věřitelů, za předpokladu, že se nejedná o majetek, u kterého je toto vzhledem k jeho charakteru či povaze, nebo také k povaze spáchaného TČ vyloučeno, jak vyplývá z ZTOPO § 16 odst. 5.

Podmínky, za kterých lze tento trest uložit jsou stanoveny poměrně volně. Soud může tento trest uložit PO se sídlem na území České republiky a jedinou podmínkou je, že činnost této právnické osoby spočívala zcela nebo jen převážně v páčání onoho trestného činu nebo

⁶³ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

⁶⁴ VANTUCH, Pavel. Parlament schválil trestní odpovědnost právnických osob. *Trestní právo*. 2011, č. 11, s. 4-16. ISSN 1211-2660.

⁶⁵ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

trestných činů. Tento postih by měl přicházet na řadu v případech kdy se PO svou podstatou začlenila do organizovaného zločinu, kde tvořila jeden z významných článků. Dle zákona nelze trest zrušení právnické osoby uložit všem právnickým osobám, a především ne těm, u kterých to vylučuje jejich povaha. Jako příklad lze uvést právnické osoby veřejného práva, jako třeba veřejné vysoké školy. Lze jen velice těžko předpokládat, že veřejnoprávní vysoká škola byla zřízená za účelem páchaní trestného činu, nicméně jejím zrušením by byl ohrožen veřejný zájem, jenž vedl k jejímu založení.⁶⁶

3.1.2 Propadnutí majetku

Jedná se o poměrně přísnou sankci postihující majetek příslušné právnické osoby, která se dopustila protiprávního jednání a porušila tím ZTOPO. Můžeme říci, že se zde jedná o jednu z výjimek z ústavní ochrany nedotknutelnosti majetku jako základního občanského práva dle čl. 11 Listiny základních práv a svobod. Proto lze uložit tento trest pouze za relativně úzký okruh TČ, za předpokladu splnění určitých podmínek. Zásah tohoto trestu je velice individuální, jelikož závisí na majetkových poměrech jednotlivých PO, které se mohou dosti podstatně lišit.⁶⁷

Trestem propadnutí majetku je právnické osobě odejmut celý její majetek nebo lze odejmout pouze část tohoto majetku. Trest se však nevztahuje na věci či prostředky, které slouží nezbytně k uspokojování životních potřeb odsouzeného nebo na uspokojování životních potřeb osob, či o jejich výživu nebo výchovu je odsouzený povinen pečovat dle § 66 odst. 3 trestního zákoníku. Subsidiárně se zde použije také trestní zákoník. Tento propadlý majetek přechází do vlastnictví státu. Trest propadnutí majetku lze uložit pouze v případě, že byla právnická osoba uznána vinnou za zvlášť závažný zločin, kterým se buď pro sebe či jiného snažila získat majetkový prospěch. Vedle tohoto trestu nelze uložit také peněžitý trest.⁶⁸

Za předpokladu že právnickou osobou, která má být potrestána trestem propadnutí majetku bude banka nebo banka zahraniční, avšak její pobočka vykonává svou činnost na území ČR na základě licence, která byla udělena buď Českou národní bankou anebo na základě jednotné licence dle zvláštního právního předpisu, je soud povinen si v tomto případě vyžádat vyjádření o důsledcích uložení takového trestu ČNB. Soud musí dle zákona k takovému vyjádření přihlídnout.⁶⁹

⁶⁶ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

⁶⁷ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

⁶⁸ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

⁶⁹ VANTUCH, Pavel. Parlament schválil trestní odpovědnost právnických osob. *Trestní právo*. 2011, č. 11, s. 4-16. ISSN 1211-2660.

3.1.3 Peněžitý trest

Tento trest představuje hlavní typ sankce, která postihuje majetek právnické osoby. Peněžitý trest je určen zejména pro postih úmyslných TČ, kterými se pachatel snažil získat, nebo získal majetkový prospěch, ale také pro postih TČ spáchaných z nedbalosti. Zákon stanoví v souladu s úpravou téhož druhu trestu v trestním zákoníku, aby tento peněžitý trest byl uložen v denních sazbách. V případě PO jsou denní sazby přiměřeně zvýšeny oproti sazbám ukládaných fyzickým osobám. Výhoda stanovení trestu touto formou spočívá v jeho transparentnosti, jelikož je z něj naprosto jasně patrný vliv obou hlavních faktorů, a to závažnost trestného činu a majetkové poměry pachatele na určení konečné částky peněžitého trestu. Peněžitý trest nelze uložit vedle trestu propadnutí majetku⁷⁰

Majetková povaha tohoto trestu z něj činí vhodný prostředek působící k ochraně společnosti na PO jako na pachatele, a to hlavně tehdy, kdy se PO dopustila TČ povahy majetkové. Není zde podstatné, zda tento čin byl motivován snahou o neoprávněný majetkový prospěch nebo negativním postojem k nedotknutelnosti a také ochraně cizího majetku. Peněžitý trest tedy přichází v úvahu především tehdy, kdy se jedná o TČ proti majetku dále trestných činů hospodářských a také TČ proti pořádku ve věcech veřejných a obecně nebezpečných. Dalším možným okruhem protiprávních činů, při nichž může mít peněžitý trest opodstatnění, jsou především TČ, k nimž pachatel potřebuje jisté finanční prostředky, i když tyto činy nemají povahu majetkovou, mohou být páchany za úplatu. V takových to případech by se funkce peněžitého trestu měla projevit, jako zábranná, kdy citelná výměra peněžitého trestu by odčerpala finanční prostředky, které by byly potřebné k dalšímu páchání trestného činu.⁷¹

Dle § 18 odst. 2 zákona č. 418/2011 o trestní odpovědnosti právnických osob stanovuje rozmezí výše denních sazeb, jež mohou být uloženy právnickým osobám za jejich protiprávní jednání. Nejméně činí denní sazba peněžitého trestu tisíc korun českých, nejvíce pak dva miliony korun českých. Soud vždy musí zohlednit majetkové poměry PO. Pokud trestný čin spáchala banka či pojišťovna nebo další instituce vymezeny v § 17 odst. 4 ZTOPO použije se toto ustanovení obdobně právě také pro peněžitý trest.⁷²

S ohledem na horní hranici peněžitého trestu lze předpokládat, že bude ukládán na vysoké částky, které by dále mohly působit potíže, za předpokladu, že by měl být tento peněžitý

⁷⁰ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

⁷¹ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

⁷² Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442-5453. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

trest zaplacen najednou. Je zde také zájem, aby byl tento trest ukládán také PO, které spáchaly TČ z nedbalosti, tedy tam kde nebyly žádné zjištěné pohnutky. Proto ustanovení § 68 TrZ, jež lze použít dle § 1 odst. 2 ZTOPO, také na protiprávní jednání PO, umožňuje, aby soud při stanovení peněžitého trestu umožnil jej splácet v jednotlivých menších částkách. Peněžité sankce tak nemusí být uhrazena najednou, čímž se značně usnadňuje vykonatelnost tohoto trestu. Zejména pak v případech, kdy jeho výměra byla stanovena dosti vysoko a také s ohledem na finanční možnosti PO, které jsou schopny tento trest uhradit alespoň v jednotlivých splátkách, kdežto nebyly by schopny tuto částku zaplatit najednou vzhledem k jejich majetkovým poměrům.⁷³

3.1.4 Propadnutí věci

Trest propadnutí věci je možné uložit za obdobných podmínek jako u FO, neboť jeho podstatu tvoří odčerpání nástrojů a výnosů z trestné činnosti.⁷⁴ Podobně jako v ostatních případech i zde se použije trestní zákoník, a to konkrétně § 70. Tento trest může uložit soud, pokud se jedná o věc náležející pachateli, a kterou pachatel získal TČ, nebo jako odměnu za něj. Další vymezení věci, jež může soud zabavit najdeme v § 70 odst. 2. Pokud pachatel v rozporu s jiným právním předpisem drží věc uvedenou v § 70 odst. 2, ve vztahu, k níž je možno uložit propadnutí věci, uloží mu soud vždy i tento trest (§ 70 odst. 4). Platí zákaz zcizení propadlé věci před nabytím právní moci rozsudku i zákaz jakýchkoliv jiných aktivit, jež by mohly směřovat k zmaření trestu. Propadlé věci náležejí státu.⁷⁵

3.1.5 Zákaz činnosti

Trest zákazu činnosti se řadí mezi tresty, jenž mají právnícké osobě přímo zabránit v dalším páčání trestné činnosti. Smysl tohoto trestu spočívá v dočasném zabrání PO vykonávat určité činnosti, ke kterým je zapotřebí zvláštního povolení nebo oprávnění nebo pokud jejich výkon upravují zvláštní předpisy. Jde tedy o zamezení právnícké osobě, aby mohla vykonávat činnosti, ke kterým je zapotřebí určitá morální a odborná způsobilost, a jež využila ke spáchání TČ anebo trestným činem vyvolala závažné pochybnosti o způsobilosti dále vykonávat takovou činnost.⁷⁶

⁷³ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právníckých osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

⁷⁴ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právníckých osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

⁷⁵ Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354 – 464. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

⁷⁶ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právníckých osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

Tento trest může mít také výrazně preventivní účinky. To platí zejména při postihu PO, které vykonávají určité činnosti, jejichž řádný výkon je založen na důvěře veřejnosti. V souvislosti se stále se rozvíjejícím podnikáním v různorodých oborech a odvětvích má možnosti ukládání trestu zákazu činnosti PO, které jsou podnikateli, a to především obchodním společnostem a také družstvům. Tímto také nabývá význam i citelnost tohoto trestu, jelikož jeho uložení může znamenat ukončení dosavadní podnikatelské činnosti dané právnické osoby, což může vést ke srovnání s trestem zrušení právnické osoby.⁷⁷

Trest zákazu činnosti je v ZTOPO upraven ustanovením § 20. Zákaz činnosti může být právnické osobě soudem uložen na dobu jednoho roku až dvaceti let za předpokladu, že trestný čin byl spáchán v souvislosti s činností, kterou PO vykonává.⁷⁸

3.1.6 Zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži

Právnická osoba se prostřednictvím své činnosti, kterou vykonává dotýká společenského zájmu, tedy, kdy se účastní veřejné soutěže nebo zadávacího řízení o veřejných zakázkách. Zákon tedy stanoví, aby PO, která se dopustila trestného jednání v souvislosti s uzavíráním smluv na plnění veřejné zakázky v souvislosti s veřejnou soutěží nebo také zadávacím řízením o veřejných zakázkách, byla potrestána zákazem účasti v takových veřejných soutěžích, zadávacích řízeních a plnění veřejných zakázek.⁷⁹

Tento trest lze uložit pouze odpovědným PO, nelze jej uložit FO. Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob, tedy detailně upravuje podmínky, za kterých může být tento trest uložen v ustanovení § 21. Porušení tohoto zákazu, může být bráno jako TČ maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 337 odst. 1 písm. a) TrZ. Pokud tedy PO i přes zákaz uzavírání smluv na plnění veřejných zakázek, takové smlouvy uzavírá, či se přes zákaz účastní veřejné soutěže nebo zadávacího řízení na veřejné zakázky, lze označit toto jednání za výkon činnosti, která jí byla zakázána rozhodnutím soudu dle § 337 odst.1 písm. a) TrZ.⁸⁰

Podle ZTOPO ustanovení § 21 odst. 1 lze tento trest uložit na dobu jednoho roku až dvaceti let. Za předpokladu, že není třeba vzhledem k závažnosti a povaze TČ spáchaného PO

⁷⁷ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

⁷⁸ Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442-5453. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

⁷⁹ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

⁸⁰ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

uložit společně se zákazem plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži také další trest, lze jej uložit samostatně dle § 21 odst. 2 ZTOPO.⁸¹

3.1.7 Zákaz přijímání dotací a subvencí

V širším slova smyslu se také přijímání dotací a subvencí dotýká celospolečenských zájmů. Právnické osobě se tak při uložení tohoto trestu zakazuje přijímat veškeré dotace, subvence, veřejné podpory podle jiných právních předpisů nebo návratné finanční výpomoci.⁸² Můžeme říci, že se jedná o typ trestu, kterým lze reagovat na střet veřejného a soukromého zájmu. Konkrétně se jedná o veřejný zájem řádného využívání finančních prostředků a jejich přidělení ve formách různých dotací či subvencí nebo také návratných finančních výpomocí nebo jiných podpor z veřejných prostředků dle zvláštních předpisů. Dále je zde soukromý zájem PO na rozvoj vlastní vykonávané činnosti z těchto příjmů získaných z veřejných zdrojů.⁸³

Stejně jako u předchozího trestu i tento trest lze uložit pouze odpovědným právnickým osobám, nikoliv však osobám fyzickým. Proto i v tomto případě ZTOPO detailně upravuje podmínky, za kterých může být tento trest uložen. I zde nerespektování tohoto trestu vede k porušení TrZ § 337 odst. 1 písm. a), jedná se tedy o TČ maření výkonu úředního rozhodnutí vykázaní.⁸⁴

Tento trest může být uložen odpovědné PO na dobu jednoho roku až dvaceti let. Za předpokladu, že se právnická osoba dopustila TČ v souvislosti s podáváním či vyřizováním žádosti, poskytováním nebo využitím subvencí nebo dotací, návratných finančních výpomocí či příspěvků nebo kterékoliv jiné veřejné podpory dle ustanovení § 22 odst. 1 ZTOPO. Stejně jako u předchozího trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejných soutěžích i zde lze tento trest uložit samostatně, pokud si jeho povaha nebo závažnost nevyžadují dalšího společného trestu dle § 22 odst. 2 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.⁸⁵

3.1.8 Uveřejnění rozsudku

Tento trest lze uložit za předpokladu, že je třeba seznámit veřejnost s odsuzujícím rozsudkem, a to zejména vzhledem k povaze a závažnosti TČ, anebo tehdy vyžaduje-li to zájem

⁸¹ Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442-5453. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

⁸² JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

⁸³ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

⁸⁴ „Tamtéž“

⁸⁵ Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442-5453. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

na ochraně bezpečnosti společnosti či majetku. Soud dále také určí druh sdělovacího prostředku, kde má být daný rozsudek zveřejněn a také rozsah uveřejnění. Soud musí určit také lhůtu, jež bude určena právnické osobě k zveřejnění rozsudku. Tento trest má podstatu v tom, že PO, již byl udělen, musí na své náklady pravomocný odsuzující rozsudek nebo jeho soudem vymezenou část uveřejnit v určeném veřejném sdělovacím prostředku, a to se všemi údaji, včetně názvu PO a její sídlo. Údaje, které umožňují identifikovat FO nebo PO, jež je ovšem odlišná od právnické osoby odsouzené musí být před uveřejněním takového rozsudku anonymizována.⁸⁶

Jedná se o nový typ trestu. Trest uveřejnění rozsudku je ovšem požadován v řadě mezinárodních dokumentů a také je obsažen v některých právních úpravách cizích zemí např. Francie. Tento typ trestu může být účinný při postihu některých druhů trestných činů jako například trestný čin v oblasti životního prostředí nebo závažný trestný čin hospodářský. Sankce tohoto typu nemá za cíl více prohloubit zásadu veřejnosti v řízení před soudem, avšak snaží se spíše poskytnout informace veřejnosti o tom, že se PO dopustila trestné činnosti v oblasti veřejného zájmu.⁸⁷

Dle ustanovení § 41 odst. 1 ZTOPO v době kdy nabyde rozsudek, ve kterém byl PO uložen trest uveřejnění rozsudku právní mocí, vyzve předseda senátu takovou PO, aby tento rozsudek na své náklady zveřejnila v určeném rozsahu, lhůtě a veřejném sdělovacím prostředku. Nedodržení tohoto trestu může mít za následek uložení pořádkové pokuty, a to až do výše pětiset tisíc korun českých. Tuto pokutu lze uložit také opakovaně, do doby, než bude povinnost zveřejnění rozsudku splněna, jak je uvedeno v ustanovení § 41 odst. 2.⁸⁸

Literatura však poukazuje také na některé nedostatky této právní úpravy. Především zde chybí zvláštní ustanovení o výkonu tohoto trestu uveřejnění rozsudku. Zákonodárce v tomto případě opomenul provázat tuto trestněprávní úpravu uveřejnění rozsudku s mimotrestními předpisy, které upravují povinnosti veřejných sdělovacích prostředků. Toto je nutno vnímat jako zásadní vadu, jelikož bude složité naplnit účel či smysl uložení takového trestu například

⁸⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN 978-80-7502-205-9.

⁸⁷ JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

⁸⁸ Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442-5453. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

v konkrétním periodiku, za předpokladu, že toto periodikum odmítne rozsudek zveřejnit. Tento postup nelze sankcionovat z hlediska současné platné legislativy.⁸⁹

Literatura se také značně věnuje smyslu a funkci ukládání trestu uveřejnění rozsudku, které jsou primárně sledovány, při uložení tohoto trestu. Nelze jednoznačně tvrdit, že účelem tohoto trestu je jakési zostuzení právnické osoby. Funkce tohoto trestu by měla být především ochranná a výchovná. V podnikatelské sféře a zejména v její konkurenční oblasti by tento trest měl plnit funkci preventivní.⁹⁰

3.1.9 Ochranná opatření

Zabrání věci je jedním ze dvou ochranných opatření. Jeho úpravu najdeme v ustanovení § 26 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Toto ustanovení říká, že soud může zabrat věc včetně náhradní hodnoty nebo zabrání spisů či zařízení. Místo zabrání věci lze uložit také pozměnění věci nebo odstranění daného zařízení, označení anebo provedení jiné změny či omezení dispozice s věcí. Podmínky tohoto ochranného opatření dále najdeme v TrZ ustanovení § 101.⁹¹

Dalším a zároveň posledním ochranným opatřením, které lze odpovědné právnické osobě uložit je zabrání části majetku dle ustanovení § 26a ZTOPO. I zde jsou podmínky uložení tohoto ochranného opatření upraveny v trestním zákoníku. Konkrétně v ustanovení § 102a.

3.1.10 Statistické údaje, frekvence ukládání jednotlivých trestů dle ZTOPO

Těsně po zavedení právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2012 nebyl v tomto roce udělen ani jediný trest právnické osobě. Avšak v tomto roce bylo zahájeno celkem dvacet případů trestního stíhání právnické osoby dle ZTOPO. V následujícím roce, tedy 2013, již byla situace mírně odlišná. Českými soudy byly pravomocně uloženy celkem tři tresty právnickým osobám. Konkrétně se jednalo o dva tresty uveřejnění rozsudku a jeden trest peněžitý. Každý z těchto trestů byl pak uložen jiným soudem, a to obvodním soudem pro Prahu 1, krajským soudem v Ostravě a městským soudem v Brně. Sankce byly PO uděleny za trestné činy neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby. Dalším trestným činem byl dotační podvod v souběhu s TČ poškození finančních zájmu EU.⁹²

⁸⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN978-80-7502-205-9.

⁹⁰ „Tamtéž“

⁹¹ Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442-5453. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

⁹² TIBITANZLOVÁ, Alena. Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů. In: *Bulletin advokacie* [online] Listopad, 7, 2016 [cit. 15. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu?browser=full>

V roce 2014 bylo právníkům osobám uděleno celkem dvacet dva trestů. Nejčastěji soudy udělovaly trest peněžité, a to v devíti případech. Dále byl peněžité trest uložen společně s trestem uveřejnění rozsudku. a to ve třech případech. Samostatně byl trest uveřejnění rozsudku uložen také celkem třikrát. Ve dvou případech došlo k uložení trestu nejvyššího, a to zrušení právníka osoby, pětkrát se pak soudy uchýlili k trestu zákazu činnosti. Nejčastěji byly právníka osoby obžalovány a odsouzeny za trest neodvedení daně, pojistného na sociálním zabezpečení a podobné povinné platby. Dále se právníka osoby dopustily TČ podvodu a také trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění a sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě. V poslední řadě byly sankce uloženy za TČ neoprávněného nakládání s odpady a TČ úvěrového podvodu.⁹³

V roce 2015 české soudy uložily celkem šedesát tři trestů, odpovědným právníkům osobám. I v tomto roce byl nejčastěji ukládán trest peněžité, konkrétně ve dvaceti dvou případech. Dalším velice často ukládaným trestem byl trest zákazu činnosti ve dvaceti případech. Dále následuje trest zveřejnění rozsudku, trest zrušení právníka osoby. V jednom případě došlo také k uložení trestu zákazu činnosti společně s trestem uveřejnění rozsudku a také trest zákazu činnosti spolu s ochranným opatřením zabránění věci. Také v tomto roce byly tresty nejčastěji ukládány za TČ neodvedení daně, pojistného na sociálním zabezpečení a podobné povinné platby, celkem ve třiceti případech. Osmnáctkrát se pak jednalo o trestný čin podvodu. V šesti případech šlo o TČ zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby. Dvakrát byl trest uložen za trestný čin vydírání a TČ zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění. Dále se jednalo o trestné činy úvěrového podvodu, poškození lesa, TČ úvěrového podvodu spolu s TČ podvodu, TČ zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby společně s TČ padělání a pozměnění veřejné listiny a podvodu a v posledním případě se jednalo o trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby spolu s trestným činem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění.⁹⁴

Statisticky tedy lze říci, že PO byly odsouzeny v letech 2012 – 2015 za převážně majetkové a hospodářské delikty, a to převážně za TČ neodvedení daně, pojistného a podobné povinné platby, ale také trestný čin podvodu, zkrácení daně poplatku a podobné povinné platby

⁹³ TIBITANZLOVÁ, Alena. Sankcionování právníků osob a praxe českých trestních soudů. In: *Bulletin advokacie* [online] Listopad, 7, 2016 [cit. 15. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu?browser=full>

⁹⁴ „Tamtéž“

a posledním často se vyskytovaným TČ bylo pak zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění.⁹⁵

Mezi nejaktivnější soudy v rámci pravomocných rozhodnutí, která byla od roku 2012 vydána můžeme zařadit městský soud v Brně, který uložil celkem 37 takových rozhodnutí, což je v celkovém počtu vydaných rozhodnutí 42 %. Na druhém místě se umístil okresní soud v Hodoníně, jenž vydal celkem 10 rozhodnutí dále obvodní soud pro Prahu jedna s počtem 7 pravomocnými rozhodnutími a na čtvrtém místě pak okresní soud v Rychnově nad Kněžnou, který vydal celkem 4 rozhodnutí. Dále pak následoval okresní soud ve Frýdku-Místku, okresní soud v Jindřichově Hradci, okresní soud v Kroměříži atd.⁹⁶

Zatímco ve Slovenské republice od účinnosti zákona o trestní odpovědnosti právnických osob v období od 1. července 2016 do 28. února 2017, byl aplikován pouze v sedmi případech. Z těchto sedmi případů bylo šest odložených v důsledku zániku trestnosti, kde bylo využito § 8 daného zákona o účinné lítosti. Pouze v jednom případě bylo započato trestní stíhání, kdy bylo vzneseno obvinění a bylo také započato přípravné trestní konání.⁹⁷

3.1.11 Shrnutí dopadu jednotlivých trestů na podnikatele

Podnikající právnické osoby při porušení zákona o trestní odpovědnosti právnických osob mohou být potrestány několika možnými tresty a ochrannými opatřeními, jak již bylo několikrát výše zmíněno. Nejprísnejším trestem, který může PO dostat je zrušení právnické osoby, které vede k úplnému zrušení společnosti. Díky tomuto trestu je daný podnikatelský subjekt zcela zrušen a již nemůže dále pokračovat ve své výdělečné činnosti.

Dále zde máme několik trestů, jež postihují majetek podnikatelského subjektu. Můžeme mezi ně zařadit peněžitý trest nebo propadnutí majetku či propadnutí věci. Tyto tresty mohou podnikateli zabránit, aby svůj majetek využil pro svou podnikatelskou činnost. Často tak mohou být zmařeny různé investice, které by chtěl podnikatel realizovat. Což může vést k poklesu konkurenceschopnosti podniku a využití nových vylepšených technologií.

Při trestu zákazu činnosti se podnikatelé musí zdržet své podnikatelské činnosti, která jí byla zakázána v důsledku páchaní trestné činnosti související právě s touto činností. Toto může mít zásadní vliv na další fungování společnosti. Tato činnost nemusí být zakázána na doživotí

⁹⁵ JELÍNEK, Jiří. Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právnických osob. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 4, s. 17-21. ISSN 1210-6348.

⁹⁶ TIBITANZLOVÁ, Alena. Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů. In: *Bulletin advokacie* [online] Listopad, 7, 2016 [cit. 15. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu?browser=full>

⁹⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN978-80-7502-205-9.

nicméně i přesto je společnost opožděna v rámci zlepšování dané činnosti a jen velice složitě se bude vracet do této podnikatelské oblasti.

Další výrazný dopad mají také tresty zákazu plnění veřejných zakázek účasti ve veřejné soutěži a zákaz přijímání dotací a subvencí. Společnost tak nemůže využívat možnost plnění veřejných zakázek, které jim mohou přinést nemalé zisky. Důležitou roli hrají také dotace v dnešním podnikatelském prostředí. Spousta firem tak může uskutečnit spousty projektů, které by si nemohla dovolit, pokud by je musela financovat sama a nemohla využít právě tyto dotace. Avšak využití dotací a subvencí jí právě v důsledku páchaní trestné činnosti může být zakázáno. Pozadu nezůstává ani trest uveřejnění rozsudku, který sice nemá za primární cíl firmu zostudit, avšak firma se tímto v mnoha očích může stát nedůvěryhodnou.

3.2 Compliance program

3.2.1 Obecně ke compliance programu

Compliance jakožto pojem je spíše pojmem korporátním nežli pojmem právním. Compliance programy můžeme v praxi chápat jako jakýsi soubor pravidel či opatření, která mají zabránit porušování právních předpisů a také etických norem ze strany korporací a jejich zaměstnanců.⁹⁸

Zahraniční literatura říká, že se jedná o „*soubor pravidel, postupů, firemních struktur a podávání zpráv a činností, dále školení, monitorování a mechanismů monitorování práva, jejichž cílem je dosáhnout souladu s platnými trestními a civilními zákony a předpisy...a firemní politikou a firemními postupy.*“⁹⁹

Tento pojem v sobě obsahuje několik možných charakteristik. Lze říci, že compliance programy slouží k minimalizaci rizik, která jsou spojena s činností právnických osob. Jsou v něm obsaženy také pravidla etického chování a samozřejmě pravidla chování v souladu s právními předpisy. Dále také dodržování daných právních předpisů včetně vnitřních norem, které právnická osoba stanovila. Compliance programy zavádějí a realizují různé kontrolní a řídicí systémy PO.¹⁰⁰

Pro všechny obchodní společnosti je existence compliance programu poměrně významná. Podle § 8 odst. 2 písm. b) ZTOPO je možné přičíst PO spáchání trestného činu také za předpokladu, že neprovedla taková opatření, která po ní lze spravedlivě požadovat, tedy

⁹⁸ HAVEL, Lukáš. Management a compliance programy. In: *Právní prostor* [online]. Listopad, 24, 2015 [cit. 18. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/management-a-compliance-program>

⁹⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN978-80-7502-205-9.

¹⁰⁰ „Tamtéž“

neprovedla povinnou nebo potřebnou kontrolu nad svými zaměstnanci nebo pokud neučinila nezbytné kroky k zamezení nebo zmírnění následků spáchaného TČ. Compliance program může tedy zamezit, že daná PO bude za spáchaný TČ odpovědná.¹⁰¹

3.2.2 Nejčastější obsah compliance programu

Nejčastěji se v compliance programech setkáme s opatřeními, která v sobě zahrnují především dodržování pravidel hospodářské soutěže, dále také pravidla, jež předcházejí praní špinavých peněz, či korupci ve veřejném nebo privátním sektoru. Compliance programy v sobě také často obsahují prvky ochrany a bezpečnosti a vysledovatelnosti nakládání s know-how a také ostatními daty, jako třeba osobní údaje. V neposlední řadě zde máme také prvky bezpečnosti práce, pracovní podmínky, které by měly předcházet různým diskriminačním, dalším závadným a nežádoucím jednáním, a to jak v pracovněprávních vztazích, tak vztazích vnějších či klientských.¹⁰²

3.2.3 Východiska compliance programů

3.2.3.1 Compliance program pro menší subjekty

Efektivní compliance program pro menší podnikatelské subjekty lze sestavit s následujícími několika prvky. Prvním z důležitých prvků je právě revize vnitřních předpisů a také dalších dokumentů. Součástí takové revize je kontrola, popřípadě úprava dokumentů, takovým způsobem, aby vedly k snížení rizika trestné činnosti v rámci PO. Kdy u malých podnikatelských subjektů, jde především o kontrolu pracovních smluv nebo také dalších dokumentů, ve kterých jsou upraveny povinnosti osob působících v PO a dohled nad činností takových osob. Malé podnikatelské subjekty nemají moc vnitřních předpisů. Compliance programy zde nemají vytvářet žádnou složitou strukturu předpisů, ale spíše se snaží připravit jakýsi stručný etický kodex. V takovém etickém kodexu je pak vyjádřena vůle dané právnické osoby dodržovat či se zavázat k dodržování určitých norem právních, ale i etických. Tento dokument je úzce provázán také s ostatními dokumenty, jako jsou třeba pracovní smlouvy, kde jsou upraveny povinnosti zaměstnanců.¹⁰³

Dalším prvkem pak může být systém hlášení a řešení závadných jevů. V takovém případě PO určí osobu, u menších subjektů je takovou osobou nejčastěji advokát, která bude

¹⁰¹ HAVEL, Lukáš. Management a compliance programy. In: *Právní prostor* [online]. Listopad, 24, 2015 [cit. 18. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/management-a-compliance-program>

¹⁰² „Tamtéž“

¹⁰³ MOTYČKA, Petr. Efektivní compliance program menších subjektů ze dne. In: *EPRAVO* [online]. Listopad, 16, 2017 [18.3.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/efektivni-compliance-program-mensich-subjektu-106664.html>

posuzovat, popřípadě řešit události, jež budou v rozporu s právními předpisy nebo jinými pravidly. Tento advokát, nebo jiný zvolný odborník za spolupráce statutárního orgánu vytvoří systém oznamování incidentů tak, aby byla zachována anonymita případných oznamovatelů.¹⁰⁴

Následujícím důležitým krokem jsou pravidelná školení. Jeho základem jsou pravidelné semináře, kterých se zaměstnanci PO účastní. Na tomto školení se pracovníci dozvídají především o účelu a obsahu compliance programu. Jsou zde probírány základní zásady pro prevenci proti nelegálním jednáním, či trestné činnosti v rámci PO. Důraz je kladen na dodržování etického kodexu. Frekvence takovýchto školení je pak většinou určována na základě velikosti daného podnikatelského subjektu. Posledním důležitým prvkem je pravidelné vyhodnocení uplatňování compliance programu, kde jsou zahrnuty veškeré důležité události v rámci tohoto programu. Jako příklad lze uvést provedené kontroly nebo hlášené incidenty a způsoby řešení takovýchto incidentů či uskutečněná školení.¹⁰⁵

3.2.3.2 Compliance program jako prevence proti korupci

Ministerstvo spravedlnosti Spojeného království vydalo příručku, zaměřenou na postupy, které musí PO přijmout za účelem prevence proti korupci, aby tak byl naplněn protikorupční zákon (The Bribery Act) z roku 2010. Podle této příručky, pokud právnická osoba přijala dostatečná opatření pro zabránění spáchání trestného činu korupce, pak lze říci, že se chová dostatečně preventivně.¹⁰⁶

V příručce je uvedeno několik důležitých bodů. Jedním z těchto bodů jsou opatření, která musí daná PO přijmout, ta by vždy měla být přiměřená jak rizikům, která mohou PO ohrožovat, tak také rozsahu činnosti, kterou právnická osoba vykonává. Dále by právnická osoba měla vyhodnotit rizika, která by ji mohly ohrožovat. Dalším bodem je fakt, že top management by měl zajistit přijetí takových opatření, která budou vést k zabránění korupce. Musí být zcela prokazatelné, že se osoby ve vedoucím postavení aktivně podílejí na tom, že jak zaměstnanci, tak také management chápou, že žádné riziko korupčního trestného činu nebude tolerováno. Dále by také PO měla znát své zaměstnance a lidi, se kterými spolupracuje. Ve společnosti by také mělo docházet ke kvalitní komunikaci. Zaměstnanci by měli být seznámeni s politikou dané PO a s opatřeními a postupy, které zavádí pro prevenci korupčních TČ. V rámci

¹⁰⁴ MOTYČKA, Petr. Efektivní compliance program menších subjektů ze dne. In: *EPRAVO* [online]. Listopad, 16, 2017 [18.3.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/efektivni-compliance-program-mensich-subjektu-106664.html>

¹⁰⁵ „Tamtéž“

¹⁰⁶ MINISTRY OF JUSTICE. *Guidance about procedures which relevant commercial organisations can put into place to prevent persons associated with them from bribing*. [online]. MINISTRY OF JUSTICE. [19. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.uk/downloads/legislation/bribery-act-2010-guidance.pdf>

společnosti by také měly být pořádány školení rizik, která mohou s činností PO souviset. Dalším bodem je pak monitorování a přezkoumání. Je třeba, aby docházelo k přezkumu jednotlivých rizik a opatření proti nim. Daná rizika a opatření se mohou v průběhu času měnit.¹⁰⁷

3.2.3.3 Compliance program v české odborné literatuře

V české literatuře se v souvislosti s compliance programy mluví o několika důležitých bodech. Prvním důležitým krokem v rámci compliance je především přijetí pracovních řádů, ale také dalších vnitřních předpisů PO včetně organizačních řádů. Dalším významným bodem je pak zavedení různých preventivních opatření, která budou předcházet a bránit páchání TČ. Příkladem mohou být etické kodexy, pravidla chování pro zaměstnance dané PO, dále také protikorupční či jiné programy k předcházení rizik.¹⁰⁸

Součástí compliance programu by mělo být vydání vnitřních předpisů společnosti. Stanovení vnitřního systému pro uchování informací, který bude zpětně zcela nezpochybnitelný. Důležité, je také vpracovat několik řádů, mezi něž patří skartační řád, spisový řád a řád archivační. Všechna přijatá opatření musí být fakticky naplněna a také průběžně kontrolována včetně vyhledávání porušení takových opatření.¹⁰⁹

Daná právnická osoba by měla určit v neposlední řadě také interního či externího ombudsmana. Tento pak přijímá oznámení, jak od zaměstnanců, tak i dalších osob o podezřeních z páchání TČ na různých rizikových pracovištích. Dalším důležitým bodem je pak zřízení systému, který by upozorňoval stávající, ale také bývalé zaměstnance na nekalé praktiky na pracovištích. Prostřednictvím tohoto systému by mohly být upozorněny instituce, jež mají pravomoc takovéto oznamované skutečnosti, které mohou například ohrožovat veřejnost, či útočit na veřejný zájem, prověřit, popřípadě proti nim zakročit. Společnost by také neměla podcenit přijetí různých ochranných opatření zabraňujících nebo odvracejících negativní následky spáchaného TČ.¹¹⁰

Nejvyšší státní zastupitelství vydalo průvodce novou právní úpravou pro státní zástupce – aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Tato příručka se zabývá především specifickými instrumenty, které může PO použít ke snižování

¹⁰⁷ MINISTRY OF JUSTICE. *Guidance about procedures which relevant commercial organisations can put into place to prevent persons associated with them from bribing*. [online]. MINISTRY OF JUSTICE. [19. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.uk/downloads/legislation/bribery-act-2010-guidance.pdf>

¹⁰⁸ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

¹⁰⁹ „Tamtéž“

¹¹⁰ ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

rizika porušení právních, ale také jiných předpisů, jimiž by se orgány činné v trestním řízení měly zabývat. Mezi tyto instrumenty tedy patří:

- a) Zákon či jiný právní předpis
- b) Vnitřní předpis
- c) Vzdělávací akce
- d) Etický kodex
- e) Protikorupční program
- f) Podnikový ombudsman
- g) Compliance program¹¹¹

Compliance program dle této příručky představuje systém, který vede k zabezpečení dodržování jak právních norem, tak vnitřních předpisů a etického kodexu ze strany zaměstnanců a všech osob, které jsou zapojeny do činnosti PO, jako například obchodní partneři. V oblasti trestního práva, pak compliance programy sestávají se souboru opatření k TOPO. Zkušenosti ze zahraničí určují určité minimální body, které by compliance program měl zahrnovat jako například zakotvení standardů a procedur, které vedou k zabránění a odhalení páchaní TČ. A dále by měl zahrnovat, jak již bylo několikrát zmíněno, informační systém, prostřednictvím, kterého se zaměstnanci o změnách v rámci compliance programu dozvědí.¹¹²

¹¹¹ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – průvodce novou právní úpravou pro státní zástupce ze dne 29. listopadu 2016.* [online]. NSZ [cit. 21. 3. 2018]. Dostupné z: <http://nsz.cz/images/stories/Tiskovy/NovelaTOPO.pdf>

¹¹² „Tamtéž“

4 Příklad z praxe a závěrečné zhodnocení

4.1 Praktický příklad – trest zrušení právnické osoby

4.1.1 Obžaloba

Krajské státní zastupitelství v Ostravě sepsalo obžalobu na společnost XY za porušení právních předpisů. Konkrétně se jednalo o porušení zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví a zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty v tehdy platném znění. Daná společnost porušila své povinnosti v ustanovení § 6 odst. 1, odst. 2, § 7 odst. 1 a § 8 odst. 2 ZoÚ, dále také v ustanovení § 21 odst. 1, § 25 odst. 1, § 72 a § 73 zákona o DPH.

Obžalovanými v tomto soudním sporu byli dva jednatele (obžalovaný X a obžalovaný Y) společnosti XY a jeden spolupachatel, který figuroval ve společnosti ABC (obžalovaný A). Obžalovaní byli obviněni z úmyslu nepřiznat za společnost XY správci daně, která byla u daného finančního úřadu evidována jako plátce DPH, uskutečněná zdanitelná plnění, která podléhají dani z přidané hodnoty a DPH neodvést státu. Tímto jednáním dle obžaloby vznikla škoda České republice v důsledku nezaplacení povinné platby. Obžalovaní se pomocí fiktivních účetních dokladů snažili dosáhnout nároku na odpočet DPH, čímž se snažili snížit svou daňovou povinnost na dani z přidané hodnoty za jednotlivá zdaňovací období od října 2010 až do července 2012. Tyto fiktivní faktury obžaloba doložila jako důkaz svého tvrzení.

Za výše uvedené období dle obžaloby uskutečňovala firma XY zdanitelná plnění, která spočívala v dodání zboží, jež bylo pořízeno bez DPH v jiných členských zemích EU s místem plnění v České republice. Správci daně však společnost XY nepravdivě tvrdila, že toto zboží nakupovala od společnosti ABC se sídlem v ČR. Společnost ABC pak měla zboží nakupovat v zahraničí. Avšak tato tvrzení byla dle obžaloby lživá, jelikož nákup realizovala, financovala a dopravu zboží zajišťovala samotná firma XY. Zboží nadále skladovala a prodávala konečným spotřebitelům prostřednictvím své prodejny opět firma XY. Společnost ABC měla v tomto případě figurovat jako prostředek, pro zastření daňových povinností k DPH společnosti XY. Jednotlivé zboží bylo formálně nakupováno v zahraničí jménem společnosti ABC. Dle fiktivních účetních dokladů bylo zboží pořízeno v jiných členských státech EU obžalovaným X, který ale zboží nakupoval, jak již bylo zmíněno výše jménem firmy ABC, k čemuž mu zaměstnanec této firmy obžalovaný A poskytl plnou moc. Na základě této plné moci obžalovaný X zboží také dále fiktivně prodával společnosti XY, a to na základě účelově vyhotovených kupních smluv, které zajišťoval obžalovaný A.

Veškerá tato jednání byla uskutečněna za úmyslem získat finanční prospěch jak částečným zkrácením DPH, tak částečným vylákáním výhody na této dani, a to po vzájemné domluvě, rozdělení jednotlivých úkolů a přípravě.

Obžalovaný X měl na starosti hledání zahraničních prodejců zboží, od kterých pak dané zboží nakupoval pro společnost XY z jiných členských států EU, avšak využíval při tom plných mocí, které mu byly vystaveny jako FO k zastupování společnosti ABC. Následně zařizoval také převoz tohoto zboží do ČR, kterýžto prováděl buďto osobně anebo pověřil zaměstnance společnosti XY. Dané zboží bylo dopraveno přímo na prodejnu, jež vlastnila společnost XY a následně dále nabízeno k prodeji. Obžalovaný X dle obžaloby disponoval s finančními prostředky na bankovních účtech společnosti ABC. Z těchto účtu vybíral hotovost, popřípadě hotovost vkládal, ale také zadával příkazy k úhradě kupní ceny za zboží, pořízené v zahraničí jménem společnosti ABC. Vybíral také hotovost z účtů společnosti XY a používal ji k nákupu zboží ze zahraničí. Jako jednatel společnosti XY zadával do účetnictví fiktivní faktury, vystavené jménem firmy ABC pro odběratele XY, na základě, kterých bylo předmětné zboží pořizováno v tuzemsku nikoliv v zahraničí. Dále také podával za společnost XY daňová přiznání k DPH, v nichž několikrát neoprávněně nárokoval odpočet DPH na vstupu z fiktivních dokladů. Přičemž tyto doklady byly použity jako důkazní materiál.

Obžalovaný Y dle obžaloby do účetnictví společnosti XY zahrnoval fiktivní doklady, které byly vystaveny firmou ABC pro společnost XY, jako odběratele, na jejichž základě bylo zboží nakupováno v ČR, a nikoliv v zahraničí. Obžalovaný Y podával za společnost XY daňová přiznání k DPH na vstupu z těchto fiktivních účetních dokladů. Obžalovaný Y také podepisoval fiktivní kupní smlouvy vystaveny jménem společnosti ABC za prodej zboží společnosti XY, dále potvrzoval převzetí fiktivních faktur vystavených firmou ABC. K daným kupním smlouvám následně podepisoval fiktivní příjmové, ale také výdajové pokladní doklady. V prodejně společnosti XY pak zajišťoval prodej předmětného zboží zákazníkům. Se zákazníky uzavíral kupní smlouvy na dané zboží a vystavoval na ně faktury. Měl také dispoziční práva k účtu společnosti XY, díky čemuž vybíral finanční prostředky z tohoto účtu, které byly následně použity k úhradě kupních cen zboží pořízeného z jiných členských států EU.

Obžalovaný A dle obžaloby opatroval listiny, plné moci a bankovní účty vše ve prospěch obžalovaného X a obžalovaného Y. Vše mělo budít dojem, že zboží pořízené v jiných členských státech nenakupovala společnost XY nýbrž společnost ABC, za kterou obžalovaný A jednal na základě generální plné moci. Zařídil také pro obžalovaného X plnou moc k zastupování společnosti ABC. Dále také zařídil obžalovanému X přístupy k bankovním účtům společnosti ABC, opatroval fiktivní doklady a podepisoval fiktivní kupní smlouvy. Do

účetnictví firmy ABC zahrnoval fiktivní účetní doklady společně s doklady o formálním pořízení zboží ze zahraničí firmou ABC. Následně za společnost ABC, jež byla registrována jako plátce DPH. V úmyslu zastířit daňovou povinnost společnosti XY podával daňová přiznání k DPH za společnost ABC, v nichž z fiktivních dokladů vyplývala daňová povinnost za nákup zboží z jiného členského státu EU společností ABC. Avšak od počátku neměl v úmyslu tuto vykazovanou daň uhradit a DPH neodváděl, a to ani v částečném rozsahu.

Obžaloba obvinila také přímo právnickou osobu, tedy společnost XY. Obvinění právnické osoby proběhlo na základě zákona č. 418/2011 Sb. TOPO, který vstoupil v účinnost 1. 1. 2012. Obvinění bylo podáno na základě jednání obviněných X a Y, které bylo vedeno jménem společnosti, v zájmu společnosti a také v rámci její činnosti za pomoci obviněného A.

Obžaloba obvinila obžalovaného X a obžalovaného Y ze zvlášť závažného zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle ustanovení § 240 odst. 1 odst. 2 písm. a), odst. 3 TZ. Obžalovaný A byl obviněn z trestného činu pomoci k zvlášť závažnému zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. c) k ustanovení § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 TZ. Právnická osoba, společnost XY byla obviněna za zvlášť závažný zločin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle ustanovení § 240 odst. 1, odst. 3 TZ.

Obžaloba ve svém odůvodnění uvedla, že vyšetřováním byly zajištěny potřebné důkazy. Obvinění byli usvědčeni z protiprávního jednání na základě svědeckých výpovědí, ale také listinných důkazů, a to jak listinami doloženými správcem daně, tak listinami doloženými obviněnými a svědky, dále také bankovními informacemi, které byly řádně získány státním zástupcem a dalšími listinami, jež opatřil policejní orgán.

4.1.2 Závěrečná řeč opatrovníka společnosti XY

Jak uvádí opatrovník obchodní korporace XY ve své závěrečné řeči, bylo dokazováním prokázáno, že daná obchodní spolupráce mezi společnostmi XY a ABC, tak jak byla správci daně předkládána neodpovídala skutečnosti. Obchodní společnosti správce daně soustavně uváděli v omyl s úmyslem zkrátit daň.

Obžalovaná společnost XY se během trestního řízení ani ústy opatrovníka ani kohokoliv jiného nevyjádřila k obžalobě a tím využila svého práva v trestní věci vedené proti ní nevypovídat. Dle opatrovníka se ani při výpovědi svědků nikdo těchto neptal na jejich názor o trestní odpovědnosti dané korporace, tudíž zde nemůžeme najít žádné údaje, které by mohly zodpovědět otázku, zda by společnost XY měla za jednání svých statutárních orgánů nést trestní odpovědnost. Jak uvádí opatrovník, ani v listinných důkazech nelze najít údaje o tom, zda by obchodní společnosti XY mělo být přičítáno jednání obžalovaných FO.

Opatrovník společnosti XY poukazuje ve své řeči na zákonné posouzení subjektivní stránky trestného činu, jakožto jednoho ze znaků skutkové podstaty TČ. V daném zákoně TOPO je toto vyřešeno tzv. přičitatelností v ustanovení § 8. Dle tohoto ustanovení je TČ spáchaný PO protiprávní čin, který je spáchán v jejím zájmu či v rámci její činnosti, jedná – li tak statutární orgán nebo ten kdo je za PO oprávněn jednat, management PO, či řídicí osoba nebo zaměstnanec, pokud lze toto jednání PO přičítat.

Dle opatrovníka lze tedy zavinění PO přičítat za předpokladu, že nastaly určité okolnosti. Dle novely ZTOPO č. 183/2016 Sb. Ustanovení § 8 odst. 5 se může PO trestní odpovědnosti zprostit, jestliže vynaložila veškeré úsilí, které je možné po ní spravedlivě požadovat, aby zabránila spáchání TČ osobami uvedenými v odst. 1. Jak uvádí opatrovník nebylo vůbec předmětem dokazování, zda takovéto úsilí obžalovaná společnost XY vyvíjela či nikoliv. Avšak opatrovník také uvádí, že toto ustanovení bude v účinnosti až dnem 1. 12. 2016, tudíž soud prvního stupně postupoval správně, když toto ustanovení ještě nebral v úvahu.

Opatrovník společnosti XY v závěrečné řeči uvádí, že na základě ustanovení § 1 odst. 2 ZTOPO je i v řízení proti PO použitelný z větší části trestní řád. Uvádí zde tedy některé zásady TrŘ, které souvisejí s námitkou opatrovníka, co se týče problematiky vztahu k zavinění předmětné PO.

Dle ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu orgány, které jsou v trestním řízení činné mají postupovat tak, aby byl zajištěn skutkový stav věci, o němž nejsou žádné důvodné pochybnosti v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Dále by v přípravném řízení měly tyto orgány objasňovat okolnosti jak v prospěch, tak neprospěch osoby obžalované, a to i bez návrhu stran. Státní zástupce má povinnost dokazovat vinu obžalovaného, nicméně toto nezbavuje povinnosti soud doplnit dokazování v rozsahu, které je potřebné k rozhodnutí. Ustanovení § 89 odst. 1 písm. b), c) trestního řádu je nutné, aby v trestním stíhání bylo v nezbytném rozsahu dokázáno, že daný skutek spáchal obviněný a je nutné také dokázat podstatné okolnosti, které mají vliv na posouzení povahy a závažnosti TČ. Poslední, na co opatrovník naráží je pak ustanovení § 220 odst. 2 trestního řádu kdy soud může ve svém rozhodnutí přihlížet pouze ke skutečnostem, jež byly probrány v hlavním líčení a opírat o důkazy provedené v tomto líčení.

Na základě těchto procesních ustanovení opatrovník poukazuje na fakt, že předmětem dokazování nebylo, zda daná PO měla nějaký etický kodex, organizační či pracovní řád, popřípadě compliance program, tedy jakýkoliv kontrolní systém, který by preventivně působil proti porušování právních předpisů a zda byl takový systém dodržován. Dle opatrovníka nelze tedy přičíst jednání obžalovaných FO také dané právnické osobě, pro nedostatečné prokázání

znaku skutkové podstaty TČ subjektivní stránky TČ. Opatrovník dané společnosti tedy žádá zprošťující rozsudek pro právnickou osobu na základě ustanovení § 226 písm. b) trestního řádu, neboť nebylo prokázáno naplnění všech čtyř znaků skutkové podstaty žalovaného TČ.

Dále opatrovník podporuje svůj požadavek zproštění trestní odpovědnosti PO argumentem, že daná pravidla a normy, by měly být uplatňovány stejným způsobem vůči komukoliv, bez jakýchkoliv rozdílů, na základě zásady předvídatelnosti. Opatrovník poukazuje zejména na fakt, že společnost ABC za niž jednal obžalovaný A nebyla také obžalována a nebyla ji přičtena žádná trestní odpovědnost. Kdy dle obžaloby by nemohlo dojít k trestné činnosti zbývajících dvou obžalovaných, tedy obžalovaného X a obžalovaného Y bez podílu účasti obžalovaného A, jenž jednal za společnost ABC.

Opatrovník tuto situaci považuje za přinejmenším nespravedlivou a v rozporu se zákonným požadavkem přiměřeného a oprávněného očekávání. Státní zástupce je povinen dle zásady legality uvedené v § 2 odst. 3 trestního řádu stíhat všechny TČ, o kterých se v dané konkrétní kauze dozví. V této kauze však byla obžalovaná pouze jedna právnická osoba, a to i přes to, že se o existenci a přičinění další právnické osoby vědělo.

4.1.3 Rozsudek

Rozsudek vynesený jménem České republiky rozhodl v neprospěch obžalovaných. Obžalovaný X byl odsouzen k trestu odnětí svobody na sedm let nepodmíněně. Dále byl obžalovanému X udělen trest zákazu činnosti, který spočívá v zákazu výkonu funkce ve statutárních orgánech obchodních společností a dále družstev na dobu sedmi let. Nesmí také vykonávat tyto pravomoci na základě plné moci na dobu sedmi let.¹¹³

Obžalovaný Y byl odsouzen trestem odnětí svobody v trvání šesti let nepodmíněně. Dále také trest zákazu činnosti po dobu pěti let. Tento trest spočívá v zákazu výkonu funkce ve statutárním orgánu obchodní společnosti a družstva, dále také ve výkonu těchto pravomocí na základě plné moci.¹¹⁴

Obžalovaný A byl odsouzen k trestu odnětí svobody na pět let. A stejně jako u předchozích obžalovaných i zde došlo k udělení trestu zákazu činnosti na pět let spočívající v zákazu výkonu funkce ve statutárních orgánech obchodních společností a družstev spolu se zákazem výkonu těchto pravomocí na základě plné moci.¹¹⁵

Obchodní společnosti XY byl na základě zákona o trestní odpovědnosti právnických osob č. 418/2011 Sb. udělen trest nejprísnější, tzv. trest smrti neboli zrušení právnické osoby.

¹¹³ Rozsudek krajského soudu v Ostravě ze dne 14.11.2016, sp. zn. 50T 3/2015.

¹¹⁴ „Tamtéž“

¹¹⁵ Rozsudek krajského soudu v Ostravě ze dne 14.11.2016, sp. zn. 50T 3/2015.

Jak soud ve svém rozsudku uvedl přihlédl dle ustanovení § 14 ZTOPO při ukládání trestu právnické osobě k povaze daného TČ, také k jeho závažnosti. Dále vzal v úvahu poměry PO spolu s její dosavadní činností, k jejím majetkovým poměrům. Soud dle svého rozsudku zvážil také fakt, zda PO vykonávala činnost ve veřejném zájmu, která má strategický či obtížně nahraditelný význam pro národní hospodářství, obranu či bezpečnost. Soud zvážil také působení této obchodní společnosti po činu, tedy k její případné snaze škodu nahradit nebo odstranit jiné škodlivé důsledky svých činů. Soud musel mimo jiné zhodnotit také důsledky, které budou následovat po uložení trestu pro činnost PO. Soud pak dále zvážil důsledky, které by v důsledku uložení trestu mohly nastat pro třetí osoby.¹¹⁶

Soud ve svém odůvodnění k trestu vyneseným nad právnickou osobou uvedl, že společnost XY se dopustila zvlášť závažné a společensky škodlivé trestné činnosti, čímž tedy dle rozsudku TČ dle ustanovení § 240 odst. 1 a odst. 3 TrZ opravdu je. V rozsudku se dále řeší, že se daná obchodní společnost nijak nesnažila po celou dobu trestního řízení učinit žádné kroky k úhradě dané škody.¹¹⁷

Obžalované společnosti XY lze dle ustanovení § 41 písm. o) TrZ soud přiznal polehčující okolnost spočívající ve faktu, že před spácháním trestné činnosti, tako právnická osoba vykonávala svou činnost řádně a dle zákona. Avšak ve smyslu ustanovení § 42 písm. m) byla právnické osobě přičtena také přitěžující okolnost, a to konkrétně páčání trestné činnosti po delší dobu. Dle rozsudku bylo dostatečně prokázáno, že činnost dané společnosti XY poté co ji převzali obžalovaní X a Y spočívala především v páčání trestné činnosti žalovaného TČ. Společnost XY je obchodní korporací se sídlem na území České republiky a dále se nejedná o PO zřízenou zákonem. Na základě těchto faktů se soud přiklání k nejprísnějšimu z trestů, který lze PO uložit, a to zrušení právnické osoby.¹¹⁸

4.1.4 Odvolání proti rozsudku krajského soudu

Ve svém odvolání použil opatrovník společnosti XY stejné argumenty jako ve své závěrečné řeči. I zde poukazuje na požadavek posuzování právních norem na základě jednoho z hlavních principů, a to předvídatelnosti, jak již bylo zmíněno výše. I zde odkazuje opatrovník na fakt, že dle jeho názoru nebylo nijak dokazováno, zda obchodní korporace vynaložila či naopak nevynaložila pro své zproštění viny veškeré úsilí, které by na ni bylo spravedlivé požadovat dle § 8 odst. 5 ZTOPO, který již bude v době rozhodování odvolacího soudu v účinnosti

¹¹⁶ Rozsudek krajského soudu v Ostravě ze dne 14.11.2016, sp. zn. 50T 3/2015.

¹¹⁷ „Tamtéž“

¹¹⁸ Rozsudek krajského soudu v Ostravě ze dne 14.11.2016, sp. zn. 50T 3/2015.

Opatrovník dále také poukazyval na ustanovení § 2 odst. 1 TrZ. Dle tohoto ustanovení je trestná činnost posuzována dle zákona, který je účinný v době kdy byl daný čin spáchán, pozdější zákon lze použít tehdy pokud je to pro pachatele příznivější. Jak opatrovník uvádí jistě se toto ustanovení vztahuje také na zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Dle opatrovníka by tedy mělo být zavinění či možnost zproštění se viny PO v tomto případě posuzováno dle novelizovaného ustanovení § 8 ZTOPO, jelikož je tato zákonná úprava pro obchodní korporaci příznivější než zákonná úprava stará. A odvolací, soud, který již bude rozhodovat za účinnosti této novely, by měl toto brát v úvahu.

Opatrovník také zmiňuje stejně jako ve své závěrečné řeči, že při výslechu svědků nikdo nezjišťoval jejich mínění o trestní odpovědnosti obžalované obchodní korporace a stejně je tomu u listinných důkazů, či výpovědi samotných obžalovaných, jak bylo výše uvedeno.

Opatrovník společnosti XY poukazuje také na několik zásad TrŘ, které podle něj nebyly dodrženy viz kapitola Závěrečná řeč opatrovníka společníka XY. Na základě těchto faktů tedy opatrovník podal odvolání proti rozsudku krajského soudu.

4.1.5 Usnesení vrchního soudu

Dle názoru vrchního soudu byly naplněny veškeré zákonné znaky zvláště závažného zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle ustanovení § 240 odst. 1, odst. 3 TrZ v případě PO. Jak tvrdil vrchní soud, k posouzení trestního jednání PO bylo možno přikročit až tehdy, kdy nabyl zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob účinnosti tedy 1. ledna 2012.¹¹⁹

Kdy podstatou tohoto zákona je vymezení podmínek, podle kterých lze právnickou osobu za daný trestný čin tehdy jmenovaný v § 7 ZTOPO stíhat. Dle usnesení soudu mezi tyto TČ patřil také trestný čin zkrácení daně, poplatku a jiné povinné platby dle ustanovení § 240 TrZ. V souvislosti s vyviněním se PO za jednání FO, která za společnost jednala, byla zvolena konstrukce tzv. přičitatelnosti jednání konkrétních FO dle § 8 ZTOPO. TČ, který je spácháný právnickou osobou je takový, který je spáchán v rámci její činnosti nebo v jejím zájmu, jestliže tak jednaly osoby vymezené tehdy v § 8 písm. a) – d) ZTOPO. Obžalovaný X a obžalovaný Y byli v té době jednatelem společnosti XY a danou společnost řídili a jako jediní společníci měli na činnost této společnosti vliv. Dle usnesení soudu ze samotného způsobu fungování dané obchodní korporace, což vyplývá z výpovědi obžalovaných X a Y i dalších výpovědí svědků,

¹¹⁹ Usnesení vrchního soudu Olomouci ze dne 14. září 2017, sp. zn. 1 To 32/2017-6370.

je zcela jednoznačné, jaké úkoly obžalovaní v souvislosti s obchodováním s daným zbožím uskutečňovali a jak se tedy na trestné činnosti podíleli.¹²⁰

Dále je dle vrchního soudu zcela jasné, že činnost, pro kterou byla společnost XY vytvořena, spočívala především v obchodu skrze nastrčenou společnost ABC. Z vyjádření obžalovaného X, tedy jednatele společnosti XY, vyplynulo, že kromě stanov v korporaci neexistovaly žádné podklady pro podmínky originální firemní kultury, které by mohly vést k zabránění páčání trestné činnosti osobám, které za společnost jednaly ve smyslu ustanovení § 8 odst. 5 ZTOPO ve znění účinném od 1. prosince 2016. Dle tohoto ustanovení se právnická osoba zproští trestní odpovědnosti, pokud vynaložila veškeré úsilí, které je na ní možno spravedlivě požadovat k zabránění páčání trestné činnosti. Avšak jak soud uvedl, samotná podstata činnosti obou společníků střídavě jednatelů společnosti XY byla založena na páčání trestné činnosti, nemůže zde tedy být umožněno vyvinění právnické osoby. Zavinění právnické osoby se úzce odvíjí právě od protiprávního jednání daných FO, které za tuto společnost vystupují.¹²¹

Vrchní soud ve svém usnesení potvrdil rozsudek prvostupňového krajského soudu. Avšak připouští, že trest zrušení právnické osoby je nejpřísnějším trestem, přesto tato společnost XY již několik let svou činnost nevykonává. Její podstata spočívala zejména v páčání trestné činnosti, a to zejména daňově trestné činnosti. Tato společnost, také neměla v žádném ohledu důležitý strategický nebo jinak podstatný či snad nenahraditelný význam pro společnost. Navíc se obchodní korporace ani přes rozhodnutí finančního úřadu či krajského soudu nepokusila nahradit danou škodu, kterou svou trestnou činností způsobila. Na základě těchto faktů je vrchní soud toho názoru, že jiný trest nepřichází v úvahu. Tento trest může zajistit, aby daná společnost XY prostřednictvím svých jednatelů nepokračovala v páčání trestné činnosti. Odvolání tedy bylo vrchním soudem zamítnuto.¹²²

4.2 Závěrečné zhodnocení

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob provázelo při jeho vytváření a schvalování několik odmítavých postojů. Jednou ze základních námitek proti tomuto zákonu bylo tvrzení, že PO nemohou být způsobilé jednat ve smyslu trestně právním, a to hlavně proto, že nemají vlastní vůli. Bez vůle nemůže být viny a bez viny nemůže být trestní odpovědnost. Tato námitka byla odpůrci několikrát skloňována, jelikož se zde dotýká zásadní otázky

¹²⁰ „Tamtéž“

¹²¹ Usnesení vrchního soudu Olomouci ze dne 14. září 2017, sp. zn. 1 To 32/2017-6370.

¹²² „Tamtéž“

zaviněného jednání v návaznosti na základní zásadu trestního práva, kterou je odpovědnost jen za zaviněné jednání.¹²³

Dle odborníků je tak třeba zaviněné jednání ve vztahu k TOPO formulovat z hlediska přičitatelnosti TČ právnické osobě. Český právní řád proto také při konstrukci zákona stanovil, že jednání PO představují právě ty projevy vůle, které jménem PO činní její orgány nebo její zástupci jako FO a právní následky spojené s projevy těchto vůlí se přičítají PO jakožto subjektu práva. Zavinění dané PO je pak odvozováno od zavinění osob fyzických jednajících v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti.¹²⁴

Trestní odpovědnost právnických osob je v České republice účinná od roku 2011. Od této doby prošla několika proměnami v podobě několika novel, které postupně upravovaly zákon o trestní odpovědnosti právnických osob do její dnešní podoby. Jednou z nejvýznamnějších novel, která přinesla mnohé zásadní změny byla novela provedena zákonem č. 183/2016 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. prosince roku 2016.

Zde se zákonodárci zaměřili především na úpravu výčtu trestných činů, za které je možné PO stíhat, kdy z pozitivního výčtu TČ přešli zákonodárci na výčet negativní. Někteří odborníci tvrdí, že toto však není správným řešením. Trestní odpovědnost právnických osob je poměrně novým zákonem, aby procházela tolika změnami. Právnické osoby si začaly teprve postupně zvykat na možnou trestní odpovědnost vzhledem k taxativnímu výčtu, proto není úplně vhodné rozšíření dané trestní odpovědnosti. Toto rozšíření kriminalizace může mít velký dopad právě na podnikatelské subjekty, jelikož ty budou muset investovat do rozšíření stávajících compliance programů, což přinese zvýšení jejich nákladů, nehledě na zvyšující se počet trestných činů, za které mohou být stíhány. Navíc, jak tvrdí někteří odborníci, v současnosti nelze ani pořádně zhodnotit účinnost ZTOPO, jelikož zde nemáme dostatečné množství údajů pro takové zhodnocení.¹²⁵

Jedním z dalších zásadních problémů této změny je pak s dokazováním znaků TČ, které z daného zákona vyloučeny nejsou, ale jsou vázány na FO a vyžadují se u nich zvláštní vlastnosti osob fyzických, jako je například pohnutka.¹²⁶

¹²³ ŠÁMAL, Pavel. K trestní odpovědnosti právnických osob. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 11, s. 19 – 29. ISSN 1210-6348.

¹²⁴ ŠÁMAL, Pavel. K trestní odpovědnosti právnických osob. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 11, s. 19 – 29. ISSN 1210-6348.

¹²⁵ GVOZDEK, Filip. Zamyšlení nad novelou o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Bulletin advokacie* [online]. Prosinec, 26, 2016 [cit. 5. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zamysleni-nad-novelou-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob>

¹²⁶ JELÍNEK, Jiří. Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právnických osob. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 4, s. 17-21. ISSN 1210-6348.

Někteří další odborníci také tvrdí, že rozsah kriminalizace může přinést přílišné přehlcení trestního soudnictví. Otázka rozsahu kriminalizace je poměrně zásadní, jelikož právě přílišný rozsah kriminalizace, který byl nad rámcem požadavků EU, byl jedním z důvodů proč byl zamítnut jeden z prvních pokusů zavést do českého právního řádu TOPO.¹²⁷

Další významnou změnou, která byla provedena se promítla do ustanovení § 8 odst. 5 ZTOPO, která zakládá pro PO možnost vyvinut se za určitých podmínek z trestní odpovědnosti. Tato změna je pro právnické osoby příznivější než původní znění zákona před novelou. Toto ustanovení vyvolalo nesčetné množství diskuzí. Někteří odborníci vidí problém zejména v slovním spojení „*vynaložené úsilí, které lze spravedlivě požadovat*“. Tento termín je trestnímu právu neznámý, a proto jde dle některých o pochybení ze strany zákonodárce, který měl jednoznačně vymezit význam daného pojmu nebo poskytnout návod k interpretaci neznámého pojmu.¹²⁸

V souvislosti s tímto ustanovením se mluví také o znesnadnění práce orgánů činných v trestním řízení či o oslabení účinnosti celého zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.¹²⁹ „*V jaké míře bude „vynaložené úsilí, které lze spravedlivě požadovat“ ve skutečnosti po právnických osobách požadováno, bude podle některých názorů záviset především na tom, jak budou se zákonem pracovat soudy.*“¹³⁰

Státní zastupitelství v souvislosti s tímto ustanovením vydalo metodickou příručku k posouzení a výkladu kritérií pro vyvinutí se. Dle státního zastupitelství se v případě vyvinutí PO jedná o zcela novou oblast, která není v odborných pramenech nijak více zmapována.¹³¹

Tato změna byla jednou z nejvíce kritizovaných hlavně ze strany Unie státních zástupců. Dle jejich názoru se právnické osoby budou moci zbavit trestní odpovědnosti jednoduše s odkazem na ustanovení § 8 odst. 5, čímž znemožní další práci státním zástupcům. Dle některých dojde k tzv. „vyprázdnění zákona“.¹³²

¹²⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN978-80-7502-205-9.

¹²⁸ GVOZDEK, Filip. Zamyšlení nad novelou o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Bulletin advokacie* [online]. Prosinec, 26, 2016 [cit. 5. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zamysleni-nad-novelou-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob>

¹²⁹ ŽDÁRSKÝ, Zbyněk. K trestní odpovědnosti právnických osob v ČR nejen z pohledu Nejvyššího státního zastupitelství. *Státní zastupitelství*. 2017, č. 1, s. 8 – 20. ISSN 1214-3758.

¹³⁰ „Tamtéž“

¹³¹ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – průvodce novou právní úpravou pro státní zástupce ze dne 29. listopadu 2016*. [online]. NSZ [cit. 21. 3. 2018]. Dostupné z: <http://nsz.cz/images/stories/Tiskovy/NovelaTOPO.pdf>

¹³² PILGRIM, Jan. Změny v trestní odpovědnosti právnických osob. In: *EPRAVO* [online]. Červenec, 29, 2016 [15.4.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zmeny-v-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob-102417.html>

Na druhou stranu někteří se přiklánějí k faktu, že tato změna nemusí nutně znesnadňovat práci státním zástupcům, ale má umožnit soudům přihlídnout k faktu, že daná PO nemusela mít podíl na spáchání trestného činu, ze kterého je obviněna.¹³³

Co se týče ustanovení § 8 odst. 5 můžeme i na našem příkladu z praxe vidět, že ač soud první instance postupoval správně, jelikož v té době toto ustanovení ještě nebylo účinné je otázkou, zda postupoval správně také odvolací soud, který probíhal v době kdy již předmětná novela účinná byla. Soud měl tedy tyto skutečnosti vzít v úvahu a mělo tak být posouzeno, zda daná PO vynaložila, či nevynaložila potřebné úsilí ke svému vyvinění se. Dle trestního řádu je trestná činnost posuzována dle zákona, který je účinný v době kdy byl daný čin spáchán, pozdější zákon lze použít tehdy, pokud je to pro pachatele příznivější.¹³⁴ Jak opatrovník uvedl ve svém odvolání, jistě se toto ustanovení vztahuje také na zákon o trestní odpovědnosti právnických osob.

Dle mého názoru je toto nové ustanovení poměrně sporným bodem. Z hlediska podnikatelských subjektů může být tato změna brána spíše pozitivně, jelikož značně usnadňuje obchodním korporacím zproštění se viny, a tedy vyhnutí se trestu. Avšak z právního pohledu, jak bylo výše zmíněno může značně zkomplikovat činnost orgánů v trestním řízení nehledě na poměrně velké usnadnění vyhnutí se stíhání za protiprávní jednání, pokud daná obchodní společnost bude mít dobře nastavený compliance program, což může vést k snížení účinnosti ZTOPO jak jsme již zmínili výše.

Co se týče srovnání našeho českého zákona zakládajícího trestní odpovědnost právnických osob se zákonnou úpravou slovenskou, můžeme říci, že oba zákony jsou si velice podobné včetně srovnatelné struktury obou zákonů. Avšak slovenský zákon vznikl o několik let později, nabyl účinnosti dne 1. ledna 2016 oproti české právní úpravě, která nabyla účinnosti dne 1. ledna 2012. Na druhou stranu Slovenská republika měla zavedenou nepravou úpravu trestní odpovědnosti PO dávno před tím, než se v České republice začalo mluvit o problematice TOPO a jejím zavedení do právního řádu.

Trestní odpovědnost právnických osob jako taková má poměrně významný vliv především na podnikatelské subjekty, neboť nesporně můžeme říci, že spousta právnických osob vznikla právě za účelem podnikání. Jsou to především tresty, které mohou být za

¹³³ PILGRIM, Jan. Změny v trestní odpovědnosti právnických osob. In: *EPRAVO* [online]. Červenec, 29, 2016 [15.4.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zmeny-v-trestni-odpovednosti-pravnicky-ch-osob-102417.html>

¹³⁴ Zákon č. 141 ze dne 9. prosince 1961 zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1961, částka 66, s. 513 – 573. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=141/1961&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

protiprávní jednání PO uděleny, které mají významný dopad na takto potrestané subjekty. Jak jsme uvedli v kapitole „*Dopad porušení zákona č. 418/2011 Sb. na právnické osoby*“ nejprísnějším trestem, který lze PO udělit je její zrušení, což se v podstatě s nadsázkou řečeno rovná trestu smrti. Avšak i ostatní tresty zásadním způsobem zasahují ať už do majetku či přímo činnosti dané právnické osoby.

Ustanovení tohoto zákona o TOPO především pak novela provedená zákonem č. 183/2016 Sb., kdy je umožněno PO, aby se vyvinila z trestní odpovědnosti rozšířila trend tzv. compliance programů, které v sobě zahrnují různé kontrolní aparáty, ale také interní předpisy dané společnosti či etické kodexy, které by měly být dodržovány a díky kterým se pak právnická osoba může vyvinut z trestní odpovědnosti.¹³⁵

Toto považuji také za jeden ze zásadních vlivů na podnikatelskou sféru ať už v oblasti zvyšujících se nákladů, které musí dané podnikatelské subjekty vynaložit na rozšíření či aktualizaci compliance programů například po novelizaci ZTOPO. Dopad v souvislosti s compliance programy můžeme také spatřit v relativně složitém procesu zavádění compliance programů, jelikož s jeho zásadami musí obchodní korporace seznámit všechny své zaměstnance a po jeho aktualizacích dané zaměstnance nově proškolit v oblasti změn, což opět může vést ke zvyšování nákladů obchodních korporací,

Podle ZTOPO bylo v České republice odsouzeno již nemalé množství právnických osob, které se dopustili protiprávního jednání. Za tyto TČ bylo uloženo několik trestů, včetně trestu zrušení právnické osoby, který je považován za jeden z nejprísnějších. Nejaktivnějšími, jak vyplynulo z podkapitoly „*Statistické údaje, frekvence ukládání jednotlivých trestů dle ZTOPO*“, byly především soudy moravské. Ve Slovenské republice oproti tomu bylo několik právnických osob zproštěno své trestní odpovědnosti a pouze v jediném případě došlo k obvinění PO a také k počátku přípravného trestného konání.

Avšak i přes poměrně velké množství odsouzených PO je nasnadě položit si otázku dle jakého klíče jsou vybírány PO, které budou stíhány, a které ne? Na našem příkladu z praxe, jsme jasně viděli, že zde byla jedna PO stíhaná za své protiprávní jednání, avšak druhá obchodní korporace stíhaná nebyla, a to i přes fakt, že státní zástupce má za povinnost stíhat veškeré trestné činy o kterých se dozví dle zásady legality.

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob prošel několika změnami během poměrně krátkého období. I přes veškerou snahu zákonodárců je neustále kritizován a proti jeho zavedení byly vzneseny ze strany odborné veřejnosti několikery námitky. Jistě bude nějakou dobu trvat,

¹³⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN978-80-7502-205-9.

než se tento zákon zavede zcela běžně do právní praxe a nepochybně se dočkáme ještě několika úprav daného zákona.

5 Závěr

Závěrem práce lze říci, že cíl stanovený v úvodu, tedy analyzovat vliv trestní odpovědnosti právnických osob na podnikatelskou sféru, a také zhodnotit novou právní úpravu, kterou s sebou přináší novela č. 183/2016 Sb. byl dle mého názoru danou bakalářskou prací dostatečně naplněn.

Můžeme říci, že ze závěrečné práce vyplývá fakt, že ačkoliv zákon o trestní odpovědnosti právnických osob je v České republice účinný již pár let, konkrétně od 1. ledna 2012, bylo nutné jej v průběhu let několikrát novelizovat a upravovat, aby odpovídal vyvíjejícím se trendům dané doby. Tyto vylepšení vedly k několika významným změnám, které jednoznačně ovlivnily nejen obecně právnické osoby, ale také podnikatelské subjekty, které byly hlavním předmětem této bakalářské práce.

Je také jasné, že nějakou dobu potrvá, než se tento zákon o trestní odpovědnosti více zažije v právní, a především soudní praxi. Avšak i tak lze říci, jak vyplynulo z uvedených faktů, že české soudy tento zákon již v několika případech použily v praxi a právnickou osobu za její protiprávní jednání na základě tohoto zákona obžalovaly a odsoudily. Ve srovnání například s našimi sousedy ve Slovenské republice jsou české soudy o něco napřed v zavedení tohoto zákona do praxe.

České obchodní subjekty v důsledku především poslední novely ZTOPO také velice hojně využívají compliance programů, které jim mohou být nápomocny při vyvinění se z trestní odpovědnosti. Avšak celkově jsou tyto systémy stále se vyvíjejícím aparátem, který se bude nadále rozvíjet spolu se samotnou právní úpravou, ke které mají někteří odborníci stále několik výhrad.

Závěrem můžeme říci, že ačkoliv zákon o trestní odpovědnosti v České republice je poměrně novou právní úpravou, ve světě tento trend existuje již několik desítek let, což vede k postupnému rozšiřování tohoto trendu do okolních zemí a jeho postupnému vylepšování. Ani Česká republika se tomuto trendu nevyhnula, a to především v důsledku různých mezinárodních smluv, které uzavřela a členství v různých mezinárodních institucích. Tento zákon, jak už to u zákonů bývá, jistě projde novelizací ještě nesčetněkrát, nicméně lze říci, že jsme se zařadili na úroveň jiných zahraničních států, kde je trestní odpovědnost právnických osob zcela běžnou právní i soudní praxí.

6 Seznam použité literatury

6.1 Monografie:

BOHUSLAV, Lukáš. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 208 s. ISBN 978-80-7380-473-2.

DVOŘÁK, J., J. ŠVESTKA, M. ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1.

HURDÍK, Jan. *Právnické osoby a jejich typologie*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 108 s. ISBN 978-80-7400-168-0.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN 978-80-7502-205-9.

SPIRIT, Michal. *Úvod do studia práva*. 2. vyd. Grada Publishing a.s., 2014. 190 s. ISBN 978-80-247-5280-8.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a Lenka DEVEROVÁ a kol. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2013. 522 s. ISBN 978-80-7400-445-2.

ŠÁMAL, Petr a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Základy práva o právu, státě a moci*. 3 vyd. Praha: Wolters Kluwers, 2015. 400 s. ISBN 978-80-7478-669-3.

6.2 Periodika:

BRUNA, Eduard. *Trestní odpovědnost právnických osob – srovnání Česká republika a Slovenská republika*. *Acta universitatis carolinae – iuridica*. 2017, č. 2, s. 71 – 89. ISSN 0323-0619.

JELÍNEK, Jiří. *Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právnických osob*. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 4, s. 17-21. ISSN 1210-6348.

MEDELSKÝ, Josef. *Vývoj trestnej zodpovednosti právnických osob*. *Trestněprávní revue*. 2014, č. 4, s. 85-90. ISSN 1213-5313.

NOVÁČKOVÁ, Soňa. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – od návrhu k účinné právní úpravě*. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 2, s. 27-52. ISSN 1213-5313.

ŠÁMAL, Pavel. *K trestní odpovědnosti právnických osob*. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 11, s. 19 – 29. ISSN 1210-6348.

VANTUCH, Pavel. Parlament schválil trestní odpovědnost právnických osob. *Trestní právo*. 2011, č. 11, s. 4-16. ISSN 1211-2660.

ŽDÁRSKÝ, Zbyněk. K trestní odpovědnosti právnických osob v ČR nejen z pohledu Nejvyššího státního zastupitelství. *Státní zastupitelství*. 2017, č. 1, s. 8 – 20. ISSN 1214-3758.

6.3 Závěrečné práce:

PROCHÁZKA, Petr. *Trestní odpovědnost právnických osob podle zákona č. 418/2011 Sb.* Brno, 2013. Diplomová práce. Masarykova univerzita Brno, Fakulta právní, Katedra trestního práva.

6.4 Zákony a judikatura:

JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. 208 s. ISBN 978-80-87576-07-6.

Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 146, s. 5442-5453. Dostupné také z: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)
Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354 – 464. Dostupné také z: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)
Zákon č. 141 ze dne 9. prosince 1961 zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1961, částka 66, s. 513 – 573. Dostupné z: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=141/1961&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=141/1961&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=141/1961&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

Zákon č. 91 ze dne 13. listopadu 2016 o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: *Slov-lex*. 2016, s. 1 – 57. Dostupné také z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2016/91/20170101>

Rozsudek krajského soudu v Ostravě ze dne 14.11.2016, sp. zn. 50T 3/2015.

Usnesení vrchního soudu Olomouci ze dne 14. září 2017, sp. zn. 1 To 32/2017-6370.

6.5 Elektronické zdroje:

GVOZDEK, Filip. Zamyšlení nad novelou o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Bulletin advokacie* [online]. Prosinec, 26, 2016 [cit. 5. 2. 2018]. Dostupné z:

<http://www.bulletin-advokacie.cz/zamysleni-nad-novelou-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnicky-ch-osob>

HAVEL, Lukáš. Management a compliance programy. In: *Právní prostor* [online]. Listopad, 24, 2015 [cit. 18. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/management-a-compliance-program>

KRAČŮNOVÁ, Jaroslava a Radka BABJÁKOVÁ. Průlom v trestní odpovědnosti právnických osob: Jak projít testem „veškerého úsilí“?. In: *EPRAVO* [online]. Prosinec, 19, 2016 [cit. 15. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prulom-v-trestni-odpovednosti-pravnicky-ch-osob-jak-projit-testem-veskereho-usili-104429.html>

MATZNER, Jiří. Co přinese novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. In: *Právní prostor* [online]. Říjen 27, 2016 [cit. 5. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/co-prinese-novela-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnicky-ch-osob>

MINISTRY OF JUSTICE. *Guidance about procedures which relevant commercial organisations can put into place to prevent persons associated with them from bribing.* [online].

MINISTRY OF JUSTICE. [19. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.uk/downloads/legislation/bribery-act-2010-guidance.pdf>

MOTYČKA, Petr. Efektivní compliance program menších subjektů ze dne. In: *EPRAVO* [online]. Listopad, 16, 2017 [18.3.2018]. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/efektivni-compliance-program-mensich-subjektu-106664.html>

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim – průvodce novou právní úpravou pro státní zástupce ze dne 29. listopadu 2016.* [online]. NSZ [cit. 21. 3. 2018]. Dostupné z: <http://nsz.cz/images/stories/Tiskovy/NovelaTOPO.pdf>

PILGRIM, Jan. Změny v trestní odpovědnosti právnických osob. In: *EPRAVO* [online]. Červenec, 29, 2016 [15.4.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zmeny-v-trestni-odpovednosti-pravnicky-ch-osob-102417.html>

TIBITANZLOVÁ, Alena. Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů. In: *Buletin advokacie* [online] Listopad, 7, 2016 [cit. 15. 2. 2018]. Dostupné z:

<http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnicky-ch-osob-a-praxe-cesky-ch-trestnich-soudu?browser=full>

7 Seznam zkratek

ZTOPO	zákon o trestní odpovědnosti právnických osob
TOPO	trestní odpovědnost právnických osob
PO	právnická osoba
FO	fyzická osoba
TrZ	trestní zákoník
TrŘ	trestní řád
TČ	trestný čin
ČR	Česká republika
SR	Slovenská republika
EU	Evropská unie
ZoÚ	Zákon o účetnictví
DPH	Daň z přidané hodnoty
ČNB	Česká národní banka

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11.5.2018

.....
Marcela Jedličková